

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

VII. ÉVFOLYAM

Alapította

1925

1. SZÁM

RAVASZ LÁSZLÓ

JANUÁR

TARTALOM:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az Ige tükrében. Isten munkatársai. (Maksay Albert.) — Igehirdetés. Kultusz. Égő áldozat. Csiki István koporsója felett. (Makkai Sándor.) Textusmagyarázatok. (M. S.) — Vallásos nevelés. Az ismétlőiskolások, iparos- és kereskedőtanoncok vallásos nevelése. (I. L.) — Gyülekezeti munka. A belmissziói munkások kérdésének rendezéséről. (I. L.) — Tudomány és világnézet. A teologiai tudomány helye a tudományok mai rendszerében. (T. S.) — Irodalom. Makkai Sándor: „Zörgessetek”; Kristóf György: „Az erdélyi magyar irodalom múltja és jövője”; György Lajos: „Pásztortűz Almanach”; Gyárfás Elemér: „Bethlen Miklós kancellár”; Borbély István: „A magyar irodalom története”; Karácsonyi János: „A magyar nemzet őstörténete” és u. ő: „A székelyek ősei és a székely-magyarok”; György Lajos: „A kolozsvári Szent Mihály egyház”. (T. S.) — Asszonyainknak, Levél. (Pilder Mária.) Vissza a rokkához! (Dombay Mária.) — Egyházi szemle. Új esztendő. (M. S.) — Kiadóhivatali üzenetek. Adományok, *ro* előfizetések nyugtázása. — Az én kicsinyeim. *ro*

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:

Dr. IMRE LAJOS

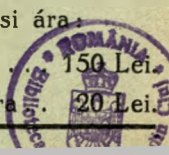
Dr. MAKKAI SÁNDOR

Dr. TAVASZY SÁNDOR

Megjelenik:
július és aug. kivételével
minden hónapban

Felelős szerkesztő:
Dr. Imre Lajos.
Kiadóhivatal:
Cluj-Kolozsvár, C. Victoriei 38.

Előfizetési ára:
Egész évre . . . 150 Lei.
Egyes szám ára . . . 20 Lei.

Előfizetési felhívás

Mai számunkkal lapunk VII-ik évfolyamába lép. Az elmúlt hat esztendő — a legnehezebbek közül való — megmutatta, hogy ez a lap, melyet a hitünk és anyaszentegyházunkért való munkálkodás vágya hozott létre s tartott fenn eddig, tudott-e építeni valamit. Ott akartunk állani lelkész és tanító testvéreink háta megett testvéri kézfogással, azzal, amit Isten nekünk adott, segíteni őket a jelen idők nehézségei között a munkában. Isten a tudója, sikerült-e és mennyi segítséget sikerült nyújtanunk.

Mikor lapunk e számában újra megköszönjük olvasóink, testvéreink támogatását, kérjük őket, hogy ezután se vonják meg azt lapunktól. Ez évfolyamban lapunk iránya marad a régi, *határozott küzdelem* Isten országa értékeiért ezen a földön, *nyílt vallása* annak, hogy akik Isten ügyében foglaltosak, azoknak *Isten lelke vezetésével* kell haladniok; előkészítése annak, hogy *az erdélyi református anyaszentegyház tagjaiban és vezetőiben egészen Istennek adja magát* és alázatosan munkáljon országa előkészítésében és *biztos reménység* afelől, hogy a mi tusakodásunk nem hiábavaló. Ma is azt hisszük, hogy ez az igazi irány s ma is azt tartjuk vezérünknek, aki Út, Igazság és Élet.

Lapunk *előfizetési ára* egyelőre a régi marad: *150 Leu egy évre*. A pontosabb megjelenést igyekezünk lehetővé tenni.

Kérjük lelkipásztor és tanító testvéreinket *saját maguk előfizetésével és lapunk másoknak való ajánlásával* tegyék lehetővé lapunk minél nagyobb terjedelemben való megjelenését.

„AZ ÚT“ szerkesztősége.

Tisztelettel felkérjük mindazon aa-it, akiknek dr. *Makkai Sándor*: „*Zörgessetek és megnyitattik néktek*“ c. könyvre vonatkozólag gyűjtőleveket küldtünk, hogy azokat legkésőbb *folyo évi február hó 10-éig* címünkre beküldeni szíveskedjenek, mert a később beérkező előjegyzéseket legnagyobb sajnálatunkra nem vehetjük figyelembe s a fenti művet 180 Leu boltiár mellett tudjuk csak megküldeni.

Dr. Tavaszy Sándor: Világnézeti kérdések

című könyve, mely kb. 15 ívnyi terjedelemben filozófiai essaykat, cikketeket, előadásokat tartalmaz, megrendelhető kiadóhivatalunkban.

Előfizetési ára 100 Leu; bolti ára magasabb lesz.

Az előjegyzési határidőt, a közbejött technikai akadályok miatt, *folyo évi február hó 15-éig* kitöltük.

„AZ ÚT“ kiadóhivatala.

AZ ÚT

FOLYÓIRAT A LELKIPÁSZTORI ÉS NEVELŐI
MUNKA SZÁMÁRA

ALAPITOTTA :

RAVASZ LÁSZLÓ.

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK :

DR. IMRE LAJOS, DR. MAKKAI SÁNDOR,
DR. TAVASZY SÁNDOR.

HETEDIK ÉVFOLYAM.

CLUJ—KOLOZSVÁR,
MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T.
1925.

247253

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TARTALOM.

	Oldal
<i>Imre Lajos</i> : A nép	175
<i>Makkai Sándor</i> : A lelkipásztor „szabadsága“ a világban	41
„ „ Isten valósága	215
„ „ Krisztus uralma	243
<i>Maksay Albert</i> : Isten munkatársai	1
<i>Muzsnai László</i> : Az élet mysteriuma	149
<i>Nagy Géza</i> : Testvériség	81
<i>Tavaszy Sándor</i> : A mások véleménye	105

Igehirdetés. Kultusz.

<i>Imre Lajos</i> : A biblia modern használata	220
<i>Makkai Sándor</i> : Az igehirdetés válsága	179
„ „ Beszédvázlatok	85, 152, 154
„ „ Textusmagyarázatok	6, 181, 182
„ „ Égő áldozat	3
„ „ Így szólt a Pásztor	42
„ „ Elrejtett ékesség	43
„ „ Cséplés után	83
„ „ Gazdag gyülekezet	245

Vallásos nevelés.

<i>Imre Lajos</i> : Az ismétlőiskolások, iparos és kereskedőtanoncok vallásos nevelése	9
„ „ A konfirmáció reformja	86, 108
„ „ Vallástanítási tantervünk reformjához	251
„ „ Vezetők képzése az ifjusági munkához	183
„ „ Vasárnapi iskolai jelentőiv	190
<i>Makkai Sándor</i> : Szocializmus és keresztyénség (Ifj. konf. előadás)	256

Gyülekezeti munka.

<i>Gergely Endre</i> : Mit tehet a lelkész és tanító a népegészségügy terén?	117
<i>Imre Lajos</i> : A belmissziói munkások kérdésének rendezéséről	15, 45
„ „ A presbiteri konferenciák módszere	155
<i>Mezey Mihály</i> : A lelkipásztori munkarendhez	164
<i>Tavaszy Sándor</i> : Mire kötelezi a ker lelkipásztort kálvinizmusa?	191

Tudomány és világnézet.

	Oldal
Muzsnai László: Legujabb Kálvin tanulmányok — — — — —	52, 93, 134
„ „ A tudatalatti és a prof. teológia — — — — —	200
Nagy Géza: Hit és világnézet — — — — —	127
Tavaszy Sándor: A teol. tudomány helye a tudományok mai rendszerében	20
„ „ A filozófiai világnézet a teol. tudomány kialakulásában	165
„ „ Az emberi élmény és az isteni kijelentés — —	230, 261

Irodalom.

Makkai Sándor: Zörgessetek — — — — —	24
Kristóf György: Az erdélyi magyar irodalom — — — — —	25
György Lajos: Pásztortűz Almanach — — — — —	26
A kolozsvári Szt. Mihály egyház — — — — —	27
Gyárfás Elemér: Bethlen Miklós kancellár — — — — —	26
Borbély István: A magyar irodalom története — — — — —	26
Karácsonyi János: A magyar nemzet őstörténete. A székelyek ősei —	26
Tavaszy Sándor: Világnézeti kérdések — — — — —	140
Reményik Sándor: Egy eszme indul — — — — —	141
Minerva Könyvtár — — — — —	172
Magyar Kálvinista Sion — — — — —	172
Teológiai Szemle — — — — —	173
Lesz-e valaha egyházi irodalmunk? (I. L.) Ref. Vallás — — — — —	237
Irodalmi hírek — — — — —	147, 173, 214, 237, 238

Asszonyainknak.

Dombay Mária: Vissza a rokkához — — — — —	30, 62
Pilder Mária: Levél — — — — —	27, 59, 141
„ „ Szenvedés — vizsgáztatás — — — — —	100
„ „ Beszámoló — — — — —	204
„ „ A papné legfőbb feladata — — — — —	233
„ „ Ünnepek — — — — —	264
Református nők bibliakörének alapelvei — — — — —	266

Egyházi szemle.

Imre Lajos: Lelki munkáink válsága — — — — —	209
Makkai Sándor: Új esztendő — — — — —	32
„ „ Marosvásárhelyi nagy napok — — — — —	205
Név nélkül: A reverzálisok kérdése — — — — —	66
„ „ Egy lelkész heti munkarendje — — — — —	102
„ „ A lelkész teendői — — — — —	102
„ „ A teológia jubileuma — — — — —	212
Traktátusok: Áhitat percei — — — — —	69
„ „ Az Én kicsinyeim — — — — —	37, 240, 268
Előfizetések nyugtázása — — — — —	36, 68, 104, 147, 174, 214, 238, 267

Az íge tükrében.

Isten munkatársai.

Ézsaiás, LXIII : 7. Az Úrnak kegyelmességeiről emlékezem.

Ézsaiás nem idegenkedett attól, hogy Isten jóságáról beszéljen. „Az Úrnak kegyelmességeiről emlékezem” — hirdette hálás szívvel, boldogan. Meg volt győződve, hogy kötelessége elhirdetni mindenkinek a sok-sok jót, amiket Isten érte tett, s amiknek a véghezvitelét mások számára is megígérte.

Az imádkozás nem tesz minket mindenhatóvá. Hanem Isten mindenható és Ő, mindenre elégséges hatalommal viselvéen a mi goncjainkat, tud azzal felelni a mi imádkozásunkra, hogy valósággá teszi, amiért mi fohászainkban hozzá esedezünk. Amikor elébe tárjuk könyörgéseinkben a szívünket, mindenkor emlékezzünk meg arról, hogy az imádság hatóerejével mindent el lehet érni, csak azt nem, ami Isten akaratán kívül esik.

Valahol itt kezdődik a mi Istennel való munkatársi viszonyunk. Ha kegyelmes válasz érkezik az imádra, ha az Atya kegyelmének valamilyen felemelő, drága ajándéka új kincset hoz az életedbe, úgy-e testvérem, meg fogod osztani örömedet másokkal is és nem csak emlékezel az Úrnak kegyelmességeiről, hanem említést teszel róla embertársaidnak, hadd tudjanak felőle ők is?

Igen erős bennünk a kísértés, hogy Istenre csak a saját szükségünkkel kapcsolatban gondoljunk, ha gondolunk rá egyáltalán. Mert igen sokszor el is feledkezünk róla s csak akkor jut újra eszünkbe, amikor a segedelmét várjuk valamilyen személyes ügyünkhöz. Legtöbbször nem azért könyörgünk hozzá, hogy meglegyen az Ő akarata, bennünk is, a világban is, ha-

nem egy s más önző vágyunk teljesítését kérjük. Hány ember veszi a fáradságot, hogy hébe-korba készüllettel imádkozzék : teszem azt, listát állítván össze az egyes dolgokról, amiket kérni akar Istentől ? Pedig igen tanulságos volna egy ilyen feljegyzés-sorozat nap nap után. Azt bizonyosan megtanulnók belőle, hogy „az Úr neked annál sokkal többet adhat.“ (II. Krón. XXV. 9.)

Milyen gyönyörű dolog volna, ha nem csak a meghallgatott imádság áldásainak proklamálásában, de már imádság közben is eszünkbe vennők felebarátainkat. Ez is isteni munkatárság, hiszen mi eszközök vagyunk Isten kezében, kegyelme kiárad ránk, de azért, hogy rajtunk keresztül tovább is adódjék. Miért ne akarnánk öntudatos eszközök lenni ?

Isten ajándékai mindig arányban állanak a mi készségünkkel, amivel elfogadjuk őket. Sőt : az Ő bőkezűsége sokkal nagyobb, mint a mi hitünk. Oh, ha mi azt keresnők, hogy miképen tehetnénk valamivel többet Krisztusért, sokkal de sokkal többet nyernénk mi is Tőle. Olyan ajándékokat, amiket ő mindig akar adni, de amiket mindeddig igen gyarlóak voltunk észrevenni. Hogy mit tehetünk mi Krisztusért ? „Amit cselekedetek egygel az én legkisebb atyáimiai közül, envelem cselekedtétek meg.“

Az igaz, hogy a világ furcsa és az emberek ítélete szélszélyes. Mikor Mária megkente Jézus lábát, gyorsan kész volt a kritika és méltatlankodó szavak estek az elvesztegetettnék vélt drága kenet pazarlása felől. Az emberek összenéztek és csípős megjegyzéseket sugtak egymás fülébe. Hanem Jézus elhallgattatta az illetéktelen bírakat. A Mesternél jótetszésre talált Mária áldozathozatala. S végre is : ez az, ami legtöbbet számít. Ne törődj azzal, amit az emberek fecsegnek, még a tanítványok szavát se bánd, csak azt keresd, hogy Istennek tessenek, amit cselekszel.

Add magad Istennek. Nem abban a hitben, hogy ebből neked származik javad. Az egész világ érdekében tedd és bizonyos, hogy Te nem fogsz kimaradni a többiek közül. Emlékezzél az Úrnak kegyelmességeiről és minél több szomjas halandónak mutasd meg ezt a csodaforrást, Milyen boldogság lesz, amikor együtt álltok és Isten megnyitja az egeket és leszáll közibétek !

Maksay Albert.

Igehirdetés. — Kultusz.

Égő áldozat.

— Csíki István marosvécsi lelkipásztor koporsója felett, 1925. január 16-án. —

János ev. 13. r. 32—35. v.

„*Fiaim, egy kevés ideig még veletek vagyok,*“ — az Üdvözítő e kijelentése az ő hűséges tanítványának, Istenben boldogult Csíki István marosvécsi lelkipásztor, drága testvérünknek talán soha ki nem mondott, mégis egész egyéniségét és munkáját jellemző életigéje volt. Fiatal homloka felett a derézüst hajkorona: milyen beszédes jelképe volt a lelkének! Sietett, égett, lángolt, mert érezte, hogy még csak egy kevés ideig van velünk. S úgy lobogott el hirtelen, mint egy szép futócsillag az Isten felséges egén.

Még egy kevés ideig veletek vagyok, fiaim! ez volt egész életének, áldott tevékenykedésének titkos szívverése abban a családban, amelyet olyan forrón szeretett. Fiaim, fiáim, úgy hallgassátok az intéseimet, a tanácsaimat, a becézgetéseimet, a gondolataimat, az imádságaimat, mint a végrendeletet! Fiaim, csak egy kevés idő még... hallgassatok reám, higgyetek nekem, fogadjátok meg apai szívem igaz beszédeit! Még egy kevés ideig... sugta a szíve annak a hitvesnek, akivel olyan elmúlhatatlan, örök szeretetben forrt össze a szíve. Mintha szeretének minden kicsi tényével azt a forró óhajtását fejezte volna ki: siess, hű társam, siess Krisztusnak adni a szívedet s reá támaszkodni hiteddel, mert én csak kevés ideig lehetek támaszod, de Ő örökké. Még egy kevés ideig!... ezzel a sejtélemmel lépett gyülekezete elé, a szöszékre, a házakba, a bölcső, vagy a koporsó mellé. Milyen lázas, siető, magát emésztő szeretettel imádkozott, tusakodott, tépelődött, dolgozott értetted, marosvécsi gyülekezet! Te talán nem is vetted észre, hogy a szíve vére ömlik el a seben át, amit közönyöd vagy ellenállásod ütött s hogy az alkonyat édes fénye ragyog a homlokán, valahányszor engedté, szót fogadtál és növekedté az Urban. Ó, ez a fény!... hányszor láttam fellebbani a szemében, mikor drága vasárnapi iskolás gyermekeiről beszélt, akiket külön harangszó hívott Jézushoz s akiknek körpadja itt áll a templom lábánál. Még egy kevés idő!... ezzel az érzéssel tekintett a hegyre, ahol az ősi vár uralkodik a Maros gyönyörű völgye felett. Boldog örömmel látta a vár nemes urának és asszonyának áldott lelkében növekedni az Isten gondolatait, nőni bennük az Anyaszentegyház védő és támogató oszlopait s örvendezett, hogy sietve, égve érettük is imádkozhattott, nekik is hirdethette az Úr akaratát. Még egy kevés ideig!... Most látom, hogy ezt verte a szíve, amikor közöttünk, ba-

rátai között járt. Hogy sietett, hogy égett, hogy tépte és téko-
zolta magát érettünk... elevenen áldozatul, csakhogy a lelki-
pásztorok szent barátságát szíve vérével összeforrassa, hogy
a szeretet téphetetlen kötele gyanánt önmagát kösse sziveinkre
s hogy minden széthúzásra ez az eleven kötél feszüljön meg
a fájdalom zengő, tiltó, sikoltó húrjává s engedjen a pihenés
boldog sóhajába, amikor a szívek összesimúlnak. Még egy
kevés idő!... Hogy sietett kedves diákleányai közé, hogy sze-
rette, nevelte, édesgette őket Krisztushoz. Halála előtt néhány
héttel úgy énekelt és imádkozott velük Kolozsvárt, hogy a
szomszéd szobában megfájdult a szívem egy sejtelemtől, ami,
ime, ily korán — nem sejtelem többé! Fiaim, egy kevés ideig
még veletek vagyok!... s tollat ragadott és lángolva írta „Or-
helyi” ékes, szívből kiáltó cikkeit az anyaszentegyház meg-
tisztításáért, nem alkudva, nem leplezve, nem hazudva, hanem
a nagyon siető ember gyors, bátor, kemény, áldott igazmondá-
sával. S majd megenyhült kézzel a gyermekek lelkéhez hajolva
írta Krisztust költői fényvel övező kis színdarabjait, s az ifjak-
nak a János evangéliumának magyarázatát. Oh, még mennyi
terve volt! — De sietve alkonyodott... Már nem látta többé
a betüket — s a tolla hirtelen, síró pattanással kettétörött...
Kevés ideje volt, azért sietett, azért lobogott el olyan hirtelen.

De tesvéreim, nem az a fontos mégsem, hogy sok, vagy
kevés ideig munkálkodott. Sokkal fontosabb, hogy mit hagyott
maga után? Csiki István örökségét akarom kiosztani nektek,
testvéreim. Mi ez az örökség? Milyen csodálatos, hogy a leg-
nagyobb kincs elfér a legegyszerűbb szavakban, az Üdvözítő
végrendelkező igéjében: *„Új parancsolatot adok néktek, hogy
egymást szeressétek, amint én szerettelek titeket, úgy szeressé-
tek ti is egymást; erről ismeri meg mindenki, hogy az én ta-
nítványaim vagytok, ha egymást szeretni fogjátok.”* Csiki Ist-
ván öröksége egyszerűen: szeretet. De az a szeretet, amely nem
volt puszta szó és másoknak adott üres tanács, hanem egy
hűséges, ó csodálatosan önzetlen, teljesen önfeláldozó élet ál-
dott, életadó valósága. Testvéreim, a Krisztus Anyaszentegyhá-
zának lehettek s lehetnek önála nagyobb tudósai, szónokai,
kormányzói, de a szeretet tiszta önzellenségében és a csupa
szív-ember teljes odaadásában soha nem kívánok mindennél
jobban szeretett Anyaszentegyházamnak jobb fiakat Csiki Ist-
vánnál. Ahogy ő tudott szeretni, nemcsak nem törődve egész-
ségével, életével, javaival, hírnevével, de mindezeket bátran
odavető szívvel, még a maga becsületes és jogos érdekei ellen
is: családot, gyülekezetet, egyházat: az a szeretet drága örök-
sége és elpusztíthatatlan kincse marad az árva magyar Sion-
nak. Miért? Mert Ő egyedül Krisztust szerette. Ez a szeretet
vetett forró sugarat mindenki másra s csak ezek a sugarak
ragyogtak vissza a szívekből reá. Boldognak magasztalom Őt,
hogy ezt az örökséget hagyhatta az Isten kegyelméből nekünk.

Ime szóra nyílnak néma ajkai és a koporsón átzenget az áldott üzenet, a Krisztus szava a hű tanítvány kihűlt szívéből: Ahogy én szerettelek titeket, úgy szeressétek ti is egymást!

Es most... „kerestek majd engem, de ahová én megyek, ti nem jöhettek.“ A drága örökség itt maradt, de a kedves örökgyógyító eltávozott. S mi, nézve az üres helyre, keresve nézünk utána. Már most is, de még ezután, ezután fog tátongni az a sötét úr, ami utána maradt. Sokkal sötétebb, sokkal hidegebb lett a világ, hogy ő már nincs közöttünk. Kerestek majd engem! Hányszor, hányszor fogja keresni őt a tartó oszlopát elvesztett család, a pásztor nélküli nyáj, az oldott kéveként széthullástól féltő baráti kör, a gyermekek, a diákok, a magyar Sion... oh még az utódját is sokáig, sokáig fogjuk keresni hiába. Csiki István eltávozott s mi még nem mehetünk oda, ahová ő ment.

De testvéreim, szent leckénk csodálatos vigasztalással szól hozzánk: „Ha megdicsőítették őbenne az Isten, az Isten is megdicsőíti őt ömagában; és ezennel megdicsőíti őt.“ Ime az örök, az áldott igazság: Csiki István nem önmagáért, nem is érettünk élt, szeretett, sietett, lángolt, égett el, oh nem, — mindez azért volt, hogy megdicsőíttessék őbenne az Isten. Ő maga is így nézte az életét és éppen ebben volt a legáldottabb az élete. Ez a derült, meleg, gyermeki szív súlyos próbákon ment át, nehéz kereszteteket hordozott el, égő fájdalmakat viselt el, sokat szenvedett! S halljátok, haldoklásában is azt üzent barátainak: tudom, hogy ez a betegségem is az Isten dicsőségére való!... Mi is ez az élet? Isten csodálatos műhelyében folyó isteni munka, amelyben nem mi, hanem az isteni Mester maga alakít minket, sokszor zúzó porörlővel, sokszor símogató kézzel, hogy alkalmas hangszer legyünk az ő gondolatai számára, fénylő tükör az ő arculatának sugároztatására, fegyver és szerszám az ő hatalmának, kegyelmének, dicsőségének kiragyogtatására. Ő, ő akar élni, győzni általunk s nekünk elég az ő kegyelme. Sőt: mikor mi romlunk és veszünk, az ő dicsősége akkor ragyog bennünk, rajtunk, általunk az égig!

Csiki István, a kálvinista lelkipásztor tudta, boldogan vállalta ezt s szent örömmel dobta égő szívet az áldozati oltárra, hogy általa is gyarapodjék e világban az Isten dicsősége. S ime, az ő életére tekintve, többé nem órea gondolunk, hanem boldog remegéssel szólunk: valóban él a Krisztus, valóban érdemes, valóban mindennél szentebb és dicsőbb dolog keresztyénnek, Isten dicsősége sáfárának lenni. Így dicsőített meg őbenne az Isten.

És így... ő is megdicsőített Istenben. Az örökké hűséges Megváltó nem hagyta el, eljött hozzá, megjelent neki haldoklása óráiban. Testvérünk az áldott Orvos érdemének fénypalástjába takarózva sutfogta: Uram, Uram, úgy szeret-

nék neked egy rózsát adni! S az Úr a földi rózsák áldottkezü kertészéhez hajolva, elfogadta tőle a mennyei rózsát: Csiki István meleg, hűséges, gyermekszívét. „*És ezennel megdicsőítette Őt.*”

Testvéreim! Áldott élet volt, boldog halál volt, boldog fel-támadás a koronája! Mi még nem mehetünk oda, ahová ő ment, de a Szentlélek által vigasztalódva, vágyakozó szívvel nézünk utána és suttogjuk kedves énekének szavait:

Isten velünk! Viszontlátásra!
Hogyha itt már nem is,
Majd az égi honba' fent,
Jézusunk kebelén!
Isten velünk! Viszontlátásra!

Makkai Sándor.

Textusmagyarázatok.

— Irodalmi felhasználás joga fentartva. —

1. **Munka és jellem.** (Luk. 10. r. 40—42. v.) A kis gyermek, aki még nincsen tisztában a pénz értékével, egy csomó aprópénz és egy nagyértékű bankjegy közül biztosan a csomót, a sokat választja, abban a hitben, hogy a sokra mindig több az egy-nél. Példája ez annak, hogy a sokra igyekező elveszítheti az egy szükségest. Alapigénk a fáradozó, szorgalmas, munkás életet hasonlítja össze az Istenben való élet békességével; az igyekezetet és munkát a lélekkel és jellemmel. Azt hirdeti, hogy a munka megakadályozhat minket a Krisztussal való életközösségünk létrejöveteleiben. Tárgyunk: 1. A munka, melynek lelkülete elszakít a Krisztustól. 2. A jellem, amelynek munkája Krisztushoz kapcsol minket.

1. 1. A munka első veszedelme személyünk és munkánk nélkülözhetetlen fontosságának tévhitte. Márta ilyennek tekintette a maga munkáját. Krisztustól nem kapni akart, hanem adni neki s azt hitte, sokat ad. Ha másnap kérdezték volna Jézus felől, ő csak magáról tudott volna beszélni. Jézus tényleg akart tőle kapni, de valami mást: az alázatos lelkét, hogy aztán ő adhasson neki örök javakat. De Márta csak a munkáját adta Jézusnak, a szívét nem s felettébb meg volt elégedve önmagával, még haragudott is Máriára. És íme Jézus mégis Máriának ítélte a jobb részt s ezzel elítélte a Márta munkáját.

Márta bűne ez: a munkában való önbálványozás nem engedte meg neki, hogy szükségét érezze a Krisztus segítségének. Így vannak az anyák és a feleségek is. Csupa „nélkülözhetetlen” és „jó” dolgot csinálnak férjük, gyermekeik, vendé-

geik érdekében. De ha valaki a *lelküket* kérné s adni akarna valamit annak: otthon találja-e őket? Nemcsak fizikailag lehetetlen, de lelkileg *felesleges* is lesz számukra templom, imádság, ének, biblia, vallás és Krisztus. A munkától nem látják meg Jézust. Ezért a koporsó mellett, az üresen maradt bölcső felett, az üresen hagyott teritéknél se fogják megláthatni! Nem látták meg az isteni vendéget, mikor azt hitték, neki szolgálnak s így nem találkoznak vele, mikor szívök egyetlen menedéke lehetne. Mindenki így jár, aki a munkában a maga nélkülözhetetlenségének bálványát építi. A munkában rejlő önző kísértés: a magunk megörökítése, dicsősége, haszna, öröme elválaszt Krisztustól. Ennek szomorú következménye lesz az, hogy a munka és a lélek között ellentét áll be s a jellem a legforróbb igyekezet közben elsovad. Szomorú példák erre azok a jótékonykodók, akik azt a maguk dicsősége iparaként gyakorolják. A *szívtelen adakozók*, akik sokra igyekeznek önmagukért és elszakadnak lélekből a szeretet Urától.

2. Második veszedelem a *munka túlbecsülése a lélek rovására*. „Nem érek rá!” — mondják, amikor a lelkük építéséről van szó. Az élet gondjai között nincs idejük a lelkükkel törődni. Ebből az következik, hogy a munka *vad küzdelem* s a munkaszünet *vad élvezet* lesz számukra. Csak ez a két véglet marad, amelyben felőrödnék. A fáradt lelket fokozott izgalmakkal akarván csillapítani, a lelkiséget lebecsülik s ezért a munka lassanként tűrhetetlen teher és az élvezés útját kényszer lesz számukra.

3. Harmadik veszedelem a *teher túlbecsülése a lélekkel szemben*. „Annyi a dolgom, mondják, hogy azt se tudom, hol a fejem?” Mivel a lélek elsovadt a gondok alatt, amelyek beláthatatlan hegyekké tornyosodtak felette, bekövetkezik a *fejvesztettség*. Pedig nem ember az, aki nem tudja, hol a feje. A vergődés, fuldoklás, rabság, kifáradás, szétesés, unalom, összeroppanás és pesszimizmus ennek a következménye. A gépies teherhúzásban kiég és elpusztul a lélek egyénisége.

4. Mi ennek az oka? Az, hogy nincs központi erő, uralgó eszmény, nincs király a lélekből, az élet felett, aki természetes, boldog rendet, arányt és egyensúlyt teremthetne ott, a munka által építve a lelket a maga szolgálatában. A lélek így szakad el a Krisztustól a munka terhe alatt.

II. A *jellem* munkája, amely Krisztussal egyesít, látható 1. *Jézus munkájában*. „Az én Atyám mindezeidig munkálkodik, én is”. „Az az én eledelem, hogy az ő dolgát elvégezzem”. A munka *nem az övé*, ő szolgálja annak, boldog eszköze, odaadó, engedelmes gyermek az Atya munkájában. Lelkének központi energiája, célja, eszménye Isten s bár a legőriásibb, szakadatlan munka volt az élete, egyetlen nap alatt is ezrekét meghaladó, mégis nyugodt, békés volt a lelke. Mert csak engedelmeskedett. 2. A *Mária munkájában*. Mikor Mária

a Jézus lábainál ülve, látszólag télenül hallgatta őt, a lelke óriási munkát végzett: akkor kereste a jelleme számára és találta meg Krisztusban az eszményt, az egységet, a rendező erőt, a királyt, az urat. A lélek Istennel való kapcsolódása az *egy szükséges* dolog; a legnagyobb energiaforrás, amely elveszi a terhet és természetes, boldog szolgálattá teszi a munkát. Az ilyen léleknek a pihenése is munka, a munkája is áldott pihenés Isten ölében. 3. A munkás élet tehát a *hit gyümölcse*. A szeretet élete. Miért nem fárad el a szeretet? Miért tudja mindig, mit tegyen, mit ne? Mert a hit által a szeretet az *Isten* dolgozó karja az ember lelkében és azon keresztül e világban.

2. **A bárka és a keresz.** (I. Móz. 7. r. 1, 7, 16 b.) (A „*Kleine Lichtlein*“ gondolatainak felhasználásával.) A bárka az Anyaszentegyház symboluma. Ezért építették a templomokat hajó formájára. A symbolum magyarázata: 1. Isten úgy zárja be övéit, akiket örökóta elválasztott, az Anyaszentegyházba, mint Nóét és övéit a bárkába. Isten zárja be az ajtót, hogy akik az övéi, azokat megvédje a világtól és a halálón át vigye az életbe. 2. Az Anyaszentegyház úgy választ el a *bűntől*, mint a bárka Nóét a pusztító, halálos, szennyes ártól. 3. Úgy választ el az *ó-embertől*, amint a bárka Nóét a régi világ embereitől. 4. Úgy tárja ki a menny felé nyíló ablakot, mint a bárka ablaka mutatta Nóénak az eget, elfedve előle a világot és pusztulást. 5. Az anyaszentegyház hajójából elszállanak a *gond* hollói és nem térnek vissza a lélekbe; száll a *békeség* galambja és új világot hirdet, mint Noé madarai. Így győzi le, úzi el az anyaszentegyház az aggodalmat és így kínálja a békét. 6. Az anyaszentegyház *megmenti* a lelkeket, mint a bárka a benne utazókat. 7. A dicsőség országának, az örökéletnek csúcsán áll meg, mint a bárka az Araráton. 8. Az anyaszentegyház hajójának — mint a régi templomok fundamentuma és szerkezete mutatja, — az alap formája a *keresz*. Ebbe a hajóba kitörülhetetlenül bele van építve a *Krisztus keresz*tje s ez a titka az egyház minden hatalmának.*

M. S.

* A megelőző textusmagyarázatokat I. Az Ut 1923. évf. 4. számában: Zsid. 5. 7. Mt. 7. 7-8; az 1924. évf. 2. számában. Mt. 7. 21-23, Jak. 5. 7; a 3. számban: I. Thess. 4. 11; Zsid. 11. 13-17; a 4. számban: I. Ján. 4. 18-ról.

Vallásos nevelés.

Az ismétlő iskolások, iparos- és kereskedőtanoncok vallásos nevelése.

Városi gyülekezeteinknek, de egész egyházunknak két nagy megoldatlan kérdése a pásztoráció és vallásos nevelés szempontjából az *iparos- és kereskedőtanoncok* és a *cselédek* vallásos nevelése, illetőleg pásztorációja. Régebben jogosultan félték mindkettőtől, de különösen az elsőtől, mely osztály a rendezetlenség, az ellenséges és minden hitoktatót és lelkészt megpróbáló elemek műhelye volt. Ma már sokban más a helyzet, és különösen az iparos- és kereskedőtanoncok vallásos nevelésének a kérdése napról-napra jobban és követelőbben nyomul előtérbe.

A *szükség*. A mi egyházunknak karakterisztikuma volt, hogy a falusi földmives népet tartotta szem előtt, hogy az intelligens osztályhoz igazodott. Az iparos osztályt különösen, meglehetősen elejtette. Evvel a hibájával részessé tette magát azon következményekben is, melyeket az ipari osztálynak a szocializmus, s a velejáró materializmus karjaiba való zuhanása eredményezett. Mivel az ez ellen való harcra nem volt felkészülve, mivel ezekkel a szellemi irányzatokkal szemben mindig megmaradt vagy a néma tiltakozás, vagy a hangos, de lenéző megvetés „felséges elszigeteltségében” elmulasztotta azoknak a kapcsoló pontoknak a fölkeresését, melyek két szellemi mozgalom között fenn kell, hogy álljanak, ha azok ellentétek is, s vele a védekezés igazi módját is elejtette. Míg pl. a katolikus egyház megcsinálta a maga keresztyényszocialista mozgalmát, mely, bármily lehetetlen alakulás is a mi szempontunkból, mégis tény, hogy sokakat vont el a szocializmustól, míg pl. az anglikán egyház egy Robertsonban tisztázta a keresztyénség és szocializmus viszonyát, egyházi-szocialis ligákat stb. csinált, úgy, hogy a szocializmus ott nem mutatkozott a maga vallásellenes formájában, mi az egész kérdést elejtettük, s vele elejtettük az ipari- és kereskedő osztálynak az egyház és az egyház eszménye iránti megnyerését is, s átengedtük a teret a materializmusnak, mely vígan pusztította azok közt a lelkek közt, melyek ránk voltak bízva.

Ma kétségtelen, hogy egy újabb alkalom kínálkozik az egyház számára, hogy az eddig elhanyagolt terrenumhoz forduljon, nemcsak pedig külső okok folytán, mert más társadalmi korból származó hivei száma és munkaereje megcsappant, hanem azért is, mert mint konstatálható, az iparos- és kereskedő osztály lelkileg ma alkalmasabb a keresztyénség életelvének befogadására, mint régebben volt. Különösen áll ez a tanoncokra, akik ma szakképzettségben, előtanulmányaik és nevelésük tekin-

teében olyan társadalmi osztályt alkotnak, melyet elhanyagolnia az egyháznak, öngyilkosság nélkül lehetetlen, semmikép sem szabad megtörténnie, hogy az egyház ezt a pályát, melyre ma is de mindinkább a jövőben az erdélyi kálvinista magyarság fiai közül a legtöbb és a legjobbak közül mennek, kiejtse figyelme köréből. Könnyen meggyőződhetünk róla mélyebb tanulmány alapján, hogy e parancsoló szükség mellett a vágy is ébren van, vagy legalább is ébredszik a lelkekben, mely a munkát elősegítheti és a talajt alkalmassá teheti.

A *munka*. Ennek az elhanyagoltságnak következménye volt, hogy az iparos- és kereskedő tanulók vallásos nevelése a vallásórán kívül — melyet újabb időben szintén sokhelyen elhanyagoltunk — semmi eszközzel sem szolgáltatott, a vallásóra anyagának megszabása pedig labilis és mindenütt különböző volt. Ebben a sorsban osztoztak velük az *ismétlő iskolák* növendékei is, mert az ismétlő iskolások vagy nem részesültek vallásstanításban, vagy, ha igen, a konfirmációi káté volt az anyaguk két-három éven keresztül addig tanulva azt míg végül úgy tudták, hogy a konfirmációi előkészítést röviden és könnyedén keresztülúszták. Vegyük számba most azt, hogy falun is városon is, az ismétlő iskolások vallásos nevelésének ez elhanyagolásával épen azon *kritikus három év alatt* ejtettük ki a gyermekeket a kezünk közül, mely fejlődésében legveszedelmesebb, s mely ép elég alkalmat adott nekik arra, hogy azt a kis vallásos *házaflus, amit a népiskolában nagy Ghezen* rájuk kentünk, lemosásuk magukról.

Ha most arról gondolkozunk, milyen alapelvei vannak az ismétlő iskolások és iparos- és kereskedő tanulók vallásos nevelésének, két dolgot kell tekintetbe vennünk. Az egyik az, hogy *milyen fokot fog az képezni* a vallásos nevelés egész rendszerében, melyet az erdélyi egyházkerületben a legalsó korhatártól a legfelsőig ki akarunk építeni. A másik az, *kikkel állunk szembe*, milyen szükségéik vannak azoknak akiket a vallásos nevelés ezen fokában részletetni akarunk. Az elsőre nézve megállapíthatjuk, hogy ez a nevelés egész rendszerének azon fokát képezi, mely a mindennapi iskolaköteles kortól a konfirmációig, s a konfirmáció után az ifjukorban tart. Az egész vallásos nevelés tárgya, az Ige három nagy téren nyilvánul meg előttünk, a *bibliában*, mint a melyben Isten objectiv üdvakarátának a dokumentumait birjuk, a kijelentés írásbeli okmányát, a *történetben*, mely az anyaszentegyház és a keresztyénség életében mutatja fel azt az akaratot, mely a Szentlélek által a világban megvalósul, s az *életben*, azaz az egyes ember életében, szocialis és egyéni viszonyaiban, jellemében, személyes viszonyában Istennel és Krisztussal, mely ennek az akaratnak a megvalósulását az egyéni élet minden viszonylatában tárja föl. Természetes, hogy mind a három kör tartalmilag ugyanazt adja, csak az oldalai mások. Az első a bibliát mint a kijelentés okmányát

állítja előtérbe, annak történetében és személyiségeiben mutatja fel a Szentlélek vezetését, a második az anyaszentegyház átélé-
sére vezet az előbbi alapján, annak életében mutatván fel a
bibliában megtapasztalt értékeket s az egyház történetének nagy
személyiségeiben a keresztyén élet egy-egy példáját nyújtván,
megismertet a korok és emberek problémáival, a harmadik a
személyes életben szemlélteti a biblia erejét és az egyházi
közösség jelentőségét. Mindegyik közelebb és közelebb lép az
az egyénhez, és személyesíteni, egyénesíteni óhajtja az eddig
kapottakat. Ha most ezt a gondolatot az egyes életkorokban
megfigyeljük látjuk, hogy három főfokot különböztethetünk meg :
az első, mely Isten objectiv akaratát egy világrendben szemléli,
Isten akaratát, jelenlétét, munkáját egyénekben és népekben
látja meg, s minden fényét a kegyelemnek összpontosúlva a
Krisztus alakjában ; a másik, mely magát kívül a vallásos közösség
nagy szolidaritásába érzi magát betagolva, s mely ennek élet-
tében kell, hogy észrevegye a kegyelem munkáját, s a harmadik,
mely a maga személyes életében tudatosan igyekszik kialakítani
a ker. jellemet. E három fok szerint az első a vasárnapi iskola,
melynek főanyaga a biblia, a másik a magasabb vas. iskola,
s ez az egyháztörténet körül csoportosítja a motívumokat, a
harmadik az ifjusági munka, központja a káté.

Ha most nézzük azokat, akikkel szemben állunk, látjuk,
hogy itt van dolgunk olyanokkal is, akik az első fokba tartoznak
még lelkileg. **Olyanokkal is, akik a másodikban, sőt a harmadik**
fokhoz tartozókkal is. Az ismétlő iskolások egy átmeneti fokon
állanak, a vas. iskola első tagozatából (6—12 évig) kiléptek, s
a másodikban (13—15 évig, a konfirmációig) vannak. Az iparos-
tanoncok részben a konfirmáció előtt, részben utána vannak
már. Ebben a korban a léleknek egy szilárd bázisra van első-
sorban szüksége, hogy lássa Isten akarata tényeit, aztán szük-
sége van a közösség megértésére, s végre azon alapvető elemekre,
melyek a keresztyén öntudatos személyiség alapjait szolgálják.
Mindháromra ekkor kiváltképp alkalmas. A szociális érzéke ki
van fejlődve és ez a keresztyén közösség mélyebb megértésére
teszi képessé, viszont bizonytalanságában és egyéni élete hanyó-
dásaiban határozott tartó erő után vágyik.

Anyag és módszer. E végből legalkalmasabbnak látszik,
ha a vallásos nevelés anyagát és módszerét e korban és ezen
osztályoknál a következőképp szabjuk meg ; a vallástanítás és
vallásos nevelés anyagát három osztály számára sorolván fel,
melybe az iparos- és kereskedőtanonc-iskoláknál az I. II. és III.
osztályok, az ismétlő iskolásoknál a 13., 14. és 15. év tartozik,
melyek után a konfirmációi előkészítés jön. Megjegyezzük, hogy
ez a bosztás falun is az ismétlő iskolások oktatásánál hasz-
nálható.

1. Vallástanításnál. I. osztály : A biblia ismertetése. a) Cél :
1. A biblia világába való bevezetés, megkedveltetése s a biblia

olvasására való ösztönzés. b) *Módszer.* Megismertetjük a tanulókat a biblia korával, az egyes könyvek keletkezésének történetével, az egyes könyvek tartalmával olvastatás útján. Kikeressük az egyes olvasott részekből azokat a kérdéseket, melyek a személyes vallásosság ápolására alkalmasak, s azokat lehetőleg személyes kérdések alakjában megbeszéljük. Különös gond fordítandó a vallásnak az ember életében elfoglalt helye és jelentősége megvilágítására nem elméleti, hanem tapasztalati úton, azon kérdésekre, melyek a szocialista materialista világnézet által támadtnak, társadalmi kérdések (munkás és munkaadó, szellemi és testi munka stb.) megvilágítására keresztyén szempontból. Ismeretanyag felhasználandó.

2. Az egyházi énekek gyakorlása és tanulása. *Módszer*; Az egyes bibliai részek, történetek kapcsolatában. A tanítás módja legalkalmasabban úgy eszközölhető, ha az énekeket leírjuk, óra elején esetleg a táblára való leírással vagy diktálás útján. Az egyházi énekek kiválasztása mindig a tanítás tárgyával kapcsolatban.

c) *Anyag.* A biblia részei, felosztása. A bibliai könyvek csoportjai Paleszlina földrajza. Az ószövetség. Mózes öt könyvében foglalt történetek. Bírák. Királyok. Az ország kettészakadása. Próféta. A messiási váradalom fejlődése. (Mindennél az illető rész személyes vall. tartalma).

d) *Tananyagbeosztás.* (20 órát számítva). 1. Ábrahám. 2. Izsák. 3. Jákob. 4. József. 5. Az egyiptomi szenvedések. Mózes. 6. A pusztai vándorlás. 7. Józsué. 8. Sámuel. 9. Saul. 10. Dávid. 11. Salamon. 12. Illés. — 1. Jézus születése. 2. Keresztelő János. 3. Jézus megkereszt. és megkísértése. 4. Jézus tanítványai. 5. Az utolsó vacsora. 6. Gecsemáné. 7. A kihallgatás és Péter tagadása. 8. A kereszt és temetés. 9. Feltámadás. 10. Szentlélek.

e) *Énekek*; (Választás szerint). f) *Kézikönyv*: a biblia. A tanítónak: Kecskeméthy: Bibliaismertetés.

II. osztály. A ker. és magyar ref. egyház története. 1. a) *Cél.* Megismertetése azoknak a kiválóbb személyiségeknek, akik a ker. egyházban s különösen a mi magyar ref. egyházunkban éltek. A tanulót rávezetni arra, hogy az egyházban Isten országa egyik eszközét lássa, s megérezze annak történetében a Szentlélek vezetését.

b) *Módszer.* Az egyház kiváló képviselőinek jellemrajzát. Vallásos életük ismertetését adva, őket, mint Isten kezében eszközöket mutatjuk fel az egyház életében. Nem a külső események ismertetése, hanem az illető személyiség lelkének megértése a fő. Ennélfogva ezeket a személyiségeket közel próbáljuk hozni az ifjúság lelkéhez, az illető kor viszonyainak megismertetése által. Érdeklődést keltünk fel bennük az illetők iránt. Különös gond fordítandó arra, hogy a magyar ref. egyház jelentőségét "kulturánk" szempontjából kidomborítsuk. Akadályul fog szolgálni a legtöbb fiú lelkében az egyház ellen szocialista

oldalról támasztott idegenkedés, vagy más felekezeti propaganda. Világosan tisztázandó a más felekezetekkel való viszonyunk a reformátusok s kivált Kálvin személyiségének és vallásosságának tükrében és nem tanokkal. Kiterjeszkedünk az egyház belső munkáira, a missziói, evangéliumi munkák jelentőségére. Az egyes alkalmakkor, ahol lehet, elevenítő és szemléltető elbeszélések, költemények, szemelvények útján közelebb hozzuk magunkhoz a tárgyat.

2. Az egyházi éneknél 1. az előbbi osztályét azzal, hogy ezek az itt kiválasztott énekek különösen kapcsolatba hozandók amennyire lehet, az illető személyiségekkel, akár történetileg, akár tárgyilag. (Angusztinusnál egy bűnbánati ének : Luthernél : Erős várunk. Kálvinnál : Nő minden népek stb.).

c) *Anyag.* A ker. egyh. története az első ker.-ségtől a ref.-ig személyiségekben. A ref.-tól csak a magyar ref. egyh. tört. szintén személyiségekben.

d) *Tananyagbeosztás.* I. 1. Az első keresztyének. 2. A szerzetesség. 3. A pápaság. 7. Nagy Károly. 8. Assisi Ferenc. 9. Savonarola. 10. Luther. 11. Kálvin. 12. Kálvin. 13. A magyar reformátorok. 14. Az erdélyi nagy fejedelmek. 16. Szenvedő egyházak. 15. Erdélyi prot. fejedelmek, 17. Az evang. hagyományai. 18. A nagy építők. 19. A belmisszió hősei : 20. Külmisszió. 21. Az erd. ref. egyh. ker. szervezete. 22. Az erdélyi Kálvinizmus feladatai.

c) *Egyh. énekek: (Választás szerinti.) Ifj. Kézikönyv: Révész: Akikre nem volt méltó e világ. A biblia olvasása megfelelő beosztással.*

III. osztály. A káté. 1. a) *Cél.* A ref. ker. anyaszentegyház hitének megismertetése által azt a hitet felébreszteni és élővé tenni, öntudatos ápolására őket képesíteni.

b) *Módszer.* A káté magyarázata során nem száraz fejtegetéseket adunk, nem is könyvnélkül tanítjuk meg, hanem a káté egy-egy részét a ker. élet szempontjából nézve magyarázzuk meg. A magyarázat olyan legyen, hogy ne is előadásnak, vagy magyarázatnak, hanem a tárgy felől való beszélgetésnek az alakját öltse magára. A kátében jelzett bibliai helyek felolvasása és megbeszélése által a tanulók éreznék meg az élet és az Írás közti kapcsolatot. Felveendőek evvel kapcsolatban a káté egyes kérdéseire csatolva a mindennapi élet kérdései, azok megbeszélése, a ker. élet kérdései. Mindenütt e fokon különösen arra igyekezzünk, hogy a tanulók hitét felébresszük, vall. kérdések iránt érdeklődést keltsünk bennük, kételyeiket — melyek ezen a fokon bőségesen vannak — az Isten Igéje szellemében megtárgyaljuk és eloszlassuk. A fő cél nem a káté megtanítása, hanem az, hogy abból és avval kapcsolatban történt beszélgetésekből a ker. élet vonásai kitűnjenek s a növények ösztönzést kapjanak annak gyakorlására s annak eszközeivel való élésre.

2. Az egyházi éneknél a) Cél felmutatni és rávezetni azokkal való táplálkozásra, azokban meglátni a ker. tapasztalati tartalmat.

b) Módszer. Mindezek tárgyalása kitünő alkalmat nyújt arra, hogy a káté tárgyalása alkalmával fölmerült kérdések, tapasztalatok kifejezéséül szolgáló énekekre hivatkozzunk. Ezért az énekek elemzésére a bennük levő vall. tartalomra nagy gondot fordítunk, a bibliából is szemléltetve azokat egyes nyilatkozatokkal.

c) Anyag. A ker. hit és ker. életfolytatás kérdései a Heidelbergi káté alapján.

d) Tananyagbeosztás. (A heid. káté kérdései szerint). e) Egyh. énekek. (Választás szerint). f) Kézikönyv: Heidelbergi káté. A biblia olvasatása megfelelő részek mellett.

2. A közvetlen vallásos nevelésnél. A vallástanításon kívül és mellett természetesen a közvetlen nevelés eszközeit is felhasználjuk a vallásos nevelésben. Ennek két ága van: a példaadás, és idetartozik mindaz, mikor a magunk személyes élete, a gyermek életének kérdései fölvetése és megtárgyalása, személyes beszélgetés által próbáljuk a gyermek vallásos életének a motivumait megerősíteni, a kultusz is, melyre való nevelés igen fontos, és a gyakorlás, mely a vallásos élet tényeinek a végrehajtása, megelevenítése, az életbe való átvitele. Módjai ennek a közvetlen nevelésnek már túlnyúlnak az iskola és az intézményes nevelés határain, de épp ezért itt megbecsülhetetlenek, a bibliaköri munka különösen az a mód, mely ilt nagy szolgálatokat tehet. Ha az intézményes vallástanítás alkalmával folytonosan keressük az alkalmat s lehetőségeket ennek használatára, s ha a vallásórák kötelezett hallgató közönségéből kialakul majd egy csapat, mely a bibliaköri munkában résztvéve személyes ker. életet kezd élni, akkor az ismétlődő iskolások és tanulók vallásos nevelésének a kérdése a legjobb úton és legjobb kézben lesz. Ennek a módnak az ismertetéséről ilt nem szölkünk részletesen* még csak azt jegyezzük meg, hogy egyik sem teszi feleslegessé a másikat, a vallástanítás és a bibliaköri munka egymást ápolni és táplálni fogják. I. L.

* L. lapunk mult évi folyama utolsó három számában erről megjelent részletes fejtegetéseket.

Gyülekezeti munka.

A belmissziói munkások kérdésének rendezéséről.

Az egyházépítő belmissziói munkák megindulásával s terjedésével az egyháznak lassanként gondoskodni kell arról, hogy e meginduló munkák vezetésére kellő számú és előképzettségű belm. munkás álljon rendelkezésre. Evvel ki fog fejlődni egyházunkban egy új munkaág, a lelkészi, tanítói, kántori s más egyházi alkalmazottainkon kívül lesznek vasárnapi iskolai csoportvezetőink, felügyelőink, ifjúsági titkáraink, kolportöreink, evangelistáink, belm. körü látogatóink stb. aszerint, amint képzésükre és képesítésükre a mód meg lesz adva, s amint a Lélek mind többeket fog indítani nemcsak a lelkészek, tanítók, hanem az egyház tagjai közül is, az egyház kebelében végzendő evangéliumi munkára. Már jelenleg is van egyházunkban női belm. utazó felügyelő, van egy néhány körü látogató, s vasárnapi iskolai csoportvezetők elég nagy számmal. Ha most egyházunk az evangélium ügyének segíteni akar és ebben a munkában saját maga is részt akar venni tagjai által, elengedhetetlen, hogy ilyen munkásokról gondoskodjék. Az én felfogásom szerint az első és főkérdés az: *akar-e* az egyház maga az evangéliumi munkában résztvenni, és *nem* az, amit sokan annak tartanak, hogy *ki végezze és kinek van joga rá*. Tény az, hogy az evang. munka folyik és terjed, s e terjedést csak akadályozhatjuk, de meg nem akaszthatjuk. Bármint jogunk is legyen arra, hogy az egyházközségünkben magunk vezessük a vallásos életet, ha ezt a jogot nem gyakoroljuk, vagy nem elégtőleg gyakoroljuk, nem akadályozhatjuk meg, hogy más, esetleg az egyházon kívül álló, vagy ép azzal ellentétes mozgalmak ne végezzék. Azt meggátolhatom, hogy valaki az én iskolámban, vagy egyházi épületemben az én akaratom nélkül dolgozzon, de azt nem, hogy az a hívem, aki az én igehirdetéseimből és evangéliumi munkámból nem épül eleget, elmenjen a baptista, vagy adventista istentiszteletre, s ha tényleg nem is, lélekben ott ne hagyja az egyházát. Amint Amerikában az a lelkész, aki nem tudja lekötni, kielégíteni a gyülekezetét, azon veszi észre magát, hogy a gyülekezete elhagyta, itt is az az eset áll elő, nálunk, hogy az a lelkész, aki nem akar, vagy nem tud azt adni a gyülekezetnek, amire vágyakozik, lelkileg elveszti a gyülekezetét, s ha külső törvények és szabályok oda-kötik is még valahogyan, lélekben teljesen elvált attól.

Kétségtelen, hogy ebben a tényben — melyet vitatni nem lehet — egy *rettentő istenítélet* rejlik a mi egyházunkra, igen sok veszedelem, a pusztulásnak a csirája, ha az egyház nem hajlandó az evangélium által reáráított kötelességnek megfelelni, de kétségtelen az is, hogy alapjában ez az Istenítélet *magá-*

nak az egyháznak a megújulását és Lélekkel való eltelését fogja eredményezni, ha a lelkek hívó szavát megértette, mert a személyes vallásos élet joga és szabadsága elvitathatatlan. Arra kötelezhet engem törvény vagy rendelet, hogy külsőleg egy egyházhoz tartozzam, adót annak fizessek, funkcióit elfogadjam, de hogy *lelkileg* igazában hova tartozom, azt a földi hatalom és intézmény nekem előírni sohasem fogja. Próbáljuk beleképzelní magunkat egy ilyen, a lelkésze munkájával és egyházával elégedetlen lélek helyébe, aki a lelke nyugalmát megtalálta pl. a baptista, vagy más felekezetenél, s láthatjuk, hogy ebben kételkedésnek vagy magunk megnyugtatásának semmi helye sincs. Az egyházra nézve tehát úgy áll a kérdés: hajlandó-e *mellé állani* ennek a munkának, vagy *mereven ellenzi* azt, vagy eltűri, hogy *mások* — rajta kívül állók — *dolgozzanak* kebelében. Az egyháznak közvéleménye, épúgy, mint hivatalos hatóságai nyilvánvaló bizonyosságát adták annak, hogy az *első megoldás* mellett vannak s egyházunk legsürgősebb és leg-súlyosabb feladatául az evangéliumi munkát vallják.

Ha most az egyház maga, a saját munkásai által akarja végeztetni az evangéliumi munkát, akkor ezekre a munkásokra vonatkozólag a következő szempontokat látom szem előtt tartandóknak: 1. Az evangéliumi belmissziói munkára *csakis* olyanok alkalmazandók, *kiket erre a Lélek indít*, s akik ezt a munkát kizárólag az evangéliumnak az egyházban való hirdetése céljából vállalkoznak. Sem alkalmazásban sem képesítésben semmi szín alatt sem mennék bele olyanok alkalmazásába, akikben a Lélek indítása jeleit nem látom, mert ezzel többet ártunk mint használunk. 2. Mivel az illetők az egyház kebelében dolgoznak, az *evangéliumi munka református, egyházi karakterét* kell, hogy a munkájuk magán viselje, ennél fogva az egyház hitében és történetében, valamint szervezetében föltétlenül kiképzendők. 3. Képesítésük és alkalmazásuk ne adminisztratív legyen beépítve az egyházba, ne függjenek külön kinevezéstől, hivatalos képesítéstől, hanem *annak a körnek a vezetőjétől, melyben munkálkodnak* azaz az egyházközségiek a lelkésztől, egyházmegyeiek az e. m., egyházkerületiek az egyh. ker. belm. bizottságtól ill. előadótól. Ezek felelősséget vállalván értük, a megbízás ill. kinevezés jogát is birni jogosultak. 4. Tekintetbe kell venni, hogy ezen munkák legnagyobb-része, főkép még jelenleg nem biztosít külön existenciát, tehát a vas. iskolai csoportvezetők stb. a *maguk rendes foglalkozását megtartva* végzik ezeket a munkákat, az evangelista s a kolportör esetleg iparos, aki üres idejében foglalkozik ezekkel, amely körülmény különösen világossá teszi, hogy őket az egyházi alkalmazottakra vonatkozó egyéb rendelkezések alá nem lehet venni, tehát azon az adminisztratív úton kezelni sem, mint a fizetéses alkalmazottakat. 5. Biztosítani kell az *egyházi munka és az egyház hivatalos közegei jogait*, tehát azt, hogy ezen

belmissziói munkások közül, amennyiben az egyházban munkálkodik, senki az *egyház és a lelkész munkája ellen* ne dolgozhasson. 6. De épügy biztosítani kell az *evangeliumi munka szabadságát*, hogy az egyház hivatalos és sociális vis. inertiaeje azt el ne nyomja és meg ne akadályozza. Mert amilyen *helytelenül* cselekednék egy vas. isk. csoportvezető, ha a lelkész utasításai vagy munkája ellen szegülne, époly helytelenül cselekszik s épügy meggátlandó az a tény, hogy egy lelkész pusztán a belm. munkák iránti idegenkedésből, vagy önkényüleg megakadályozzon egy vas. isk. csoportvezetőt a maga munkájában. Ez az evangelium elleni büntett, a Szentlélek megoltása, és azt *semiféle lelkészi tekintélyre, meghívásra, vagy a joga való hivatkozással ép az egyház érdekében nem szabad túrni*, mert ezek nyitják ki a kaput a szekták előtt. A lelkésznek igenis van joga dolgozni, ha nem dolgozik, *külsőleg* lehet joga, amennyit vindikál, de a *gyülekezet lelkében Istennek van joga* s nem neki. 7. A belm. munkások képzésében *kurzusok* rendezése kívánatos. A lelkészek úgy tekintessenek, mint akik a belm. munká-ágak vezetésére *külön képzés nélkül* is alkalmasok, vagy alkalmasakká válni igyekeznek. 8. Olyan indokolt esetben, mikor a képzettség megvan, *személyes jó bizonyság* alapján is adassék megbizás.

E szempontok szerint a következő *tervezet* szabályozná a *belm. munkások képzését, képesítését és alkalmazását* egyházkerületünkben:

*Szabályzat-tervezet a belmissziói munkások képzéséről, képesítéséről és alkalmazásáról az erd. ref. egyházkerületben: *)*

1. Egyházkerületünkben csakis olyan belm. munkások működhetnek illetőleg autorizáltak és alkalmazhatnak, kik erre képzettséggel és az alábbiakban körülírt képesítéssel rendelkeznek.

2. A belm. munkában önállóan résztvenni óhajtók két úton szerezhetik meg az erre foljogosító képesítést, u. m. a) a munkára való személyes arravalóságuk, ismereteik és gyakorlottságuk felől való személyes jó bizonyságok, és b) az e célra rendezett belmissziói kurzusokon való részvétel alatt felmutott eredmény alapján.

3. A belmissziói munka következő ágaiban képezhetők, képesíthetők és alkalmazhatók ki munkások: a) vas. iskola, b) ifjúsági munka, c) népművelési és népjóléti munkák, d) vall. összejövetelek, családi istentiszteletek és konferenciák, e) evangelizálás és kolportage munkakörében. Ezenkívül utazó lelkészek, körü látogatók és pedig a) a nők, leányok, b) az ifjak és

*) E tervezet az egyh. ker. belm. bizottság sepsiszentgyörgyi gyűlése elé terjesztetett, oit hosszabb vita után napirendről levételettel avval, hogy a sajtóban először tétessék megbeszélés tárgyává. A bizottság ez óhajításának ezzel teszünk eleget, reményelve, hogy a lelkésztestvéreink részéről jövő hozzászólások tisztázni fogják a kérdést, s a tervezet a szükséges változtatásokkal, a bizottság jövő gyűlésén elfogadjatik.

férfiak körében végzendő munkákra, akik az összes fenti munkaágak ismeretével kell, hogy rendelkezzenek.

4. A személyes jó bizonyosság alapján való képesítés csakis az alább meghatározandók szerint az egyh. kerületi ill. egyházmegyei belmissziói előadó személyes ismerete ill. meggyőződése, és legalább egy évi azon munkaágban való sikeres munkálkodás alapján szolgáltatható ki, melyben az illető tovább működni óhajt.

5. Belmissziói munkások *képzésére* szolgáló kurzus, bármely munkaágban, vagy munkaágakban rendezhető, és pedig, egyházközségi, a lelkészi, egyházmegyei, az e. m. belm. előadó, egyh. kerületi, az egyh. ker. belmissziói bizottság illetőleg előadó által. A lelkész által rendezett kurzus az e. m. belm. előadónak bejelentendő. E kurzuson, bármely formában folyik is az, a következő szempontok nem mellőzhetők: a) szakszerű ismeret nyújtandó a résztvevőknek azon munkaág elvi és módszerei kérdéseiről, melyben az előkészítés folyik. Ez ismeretek közé minden munkaágban föltétlenül felveendő a biblia, a heidelbergi káté, a keresztyén egyház története különös tekintettel a magyar ref. egyház történetére és az egyházi énekeskönyv ismertetése. Ezenkívül más ismeretanyag beállítása, a kurzus vezetőinek szintén jogában áll; b) bibliaórák, személyes bibliatanulmányozás által a résztvevők a ker. élet táplálkozási módjaiba bevezetendők, c) gyakorlatilag munkára alkalom adandó nekik azon ágba vagy ágakba, melyre előkészülnek, d) meggyőződés szerzendő afelől, hogy a résztvevők teljes birtokában vannak-e mindannak, ami a munkához szükséges, azaz, személyes keresztyén életük, a munka módszereiben való ismeretük és személyes képességeik megfelelnek-e. Az egyes munkaágak anyagára és tantervére vonatkozólag külön szabályzat lesz irányadó.

6. A *képesítést* magát a kurzus vezetője állítja ki, de az egyh. m. belm. előadója is aláírja s az e. m. tanácsnak bejelenti. Minden képesítésről az e. m. belm. előadó azonnal jelentést tesz az egyh. ker. belm. előadónak nyilvántartás végett.

7. A képesítésül szolgáló bizonyítvány mellett azon egyházközség presbiteriuma, mely őt a munkára alkalmazza, *jogosítványt, illetőleg megbizást* ad az illető munkásnak, s e megbizás alapján alkalmaztatik. E megbizás csakis azon egyházközségben és azon időre érvényes, melyre adatott.

8. A *belm. utazó titkárok, látogatók, vagy egyházmegyeiek*, ha egy egyházmegye alkalmazta őket saját területére, vagy egyházkerületiek, ha az egész egyházkerületre, vagy annak egy részére, körére az egyh. ker. belm. bizottság által alkalmaztattak. Előbbiek az e. m. belm. előadónak, utóbbiak az egyh. ker. belm. bizottságnak ill. előadónak tartoznak felelősséggel, a jogosítványt tőlük kapják. Működésükre a következő szabályok irányadók:

a) Az utazó lelkészek, titkárok és látogatók kötelessége a nekik előírt körben a belm. munkát illetőleg annak azon ágát, mellyel megbizattak, figyelemmel kísérni, annak bevezetésében segíteni; a már megindult munkát meglátogatni.

b) Látogatásaikat mindig csakis az illető egyházközség lelkészének tett előleges bejelentés után és pedig az illető lelkész beleegyezésével tehetik.

c) A gyülekezetben végzett munkájában igyekszik megismerni a gyülekezetben folyó munkákat, azok menetét, nehézségeiket, szükségüket, szükség esetén támogatást nyújtani.

d) Munkájáról, tapasztalatairól, az eredményekről stb. havonként kimerítő jelentést küldenek az e. m. illetőleg egyh. ker. belm. előadónak.

9. Azon belm. munkástól, aki esetleg később alkalmatlanná vált a munkára, az őt alkalmazó illetékes egyházközség lelkésze a jogosítvány megvonása céljából előterjesztést tesz az e. m. belm. előadónak, ki ezt a tényt az egyh. ker. előadó tudomására hozza. Megvonható a jogosítvány azon esetben is, ha az illető akár közvetve, akár közvetlenül az egyház vagy a lelkész ellen dolgozik, vagy a kapott utasításoknak nem engedelmeskedik. Ezen esetekben az e. m. előadó a dolgot megvizsgálja, s ha a tények azt bizonyítják, a jogosítványt megvonja.

10. Az egyes egyházközségekben működő belm. munkások ellenőrzését a lelkész, illetőleg az e. m. belm. előadó, az egyh. ker. utazó titkárokét és köri látogatókét az egyh. ker. belm. előadó végzi, kik az illető munkájáért felelősek.

* * *

E szabályzattal gondolnók megoldhatónak ideiglenesen a kérdést, mely szabályzat a fentebb említett szempontokat mind érvényesíteni igyekszik. A következő alkalommal megpróbáljuk az egyes munkaágakhoz szükséges képzés *anyagát* állítani össze.

I. L.

Tudomány és világnézet.

A theologiai tudomány helye a tudományok mai rendszerében.

A világháború lezajlása után a theologiai tudomány fogalma és a tudományok orgánizmusában való elhelyezése problémájában igen nagy eltolódás következett be. Annak a nagyszabású tudományos munkának a következtében, amelyet *Kant* hatása alatt álló ú. n. *neokantiánusnak* nevezhető theologiai irány és különösképen az ezzel meglehetősen összefonódott *vallástörténeti iskola* végzett, úgy látszott, hogy a theologiai tudomány fogalma és a tudományok orgánizmusában elfoglalt helye végérvényesen meg van állapítva. A theologia, mint „vallástudomány” már készen akceptáltatott a tudományok világ részéről, amikor a theologia részéről új követelések hangzottak el, amelyek a theologia fogalmának a revidálását kezdték sürgetni. Ma különösen *F. Gogarten*, *K. Barth* azok, akik ezeknek az új törekvéseknek az élén állanak. Ezeket és a velük egy szellemben és egy irányban dolgozó theologusokat különösképen a tudománnyal és a keresztyén vallással szemben elfoglalt *rendkívül nagy komolyság* jellemzi. Ellenségei minden megalkuvásnak, minden elnézésnek, amely akár a tudomány, akár pedig a keresztyén vallás komoly érvényesítésének a rovására történik. Ezzel a gondolkodásmóddal szolidárisnak, szellemi közösségben állónak vallja magát *Paul Tillich* a marburgi egyetem ifjú filozófusa.*

A címben jelzett problémánk *P. Tillich* nagy feltűnést keltett „*Das System der Wissenschaften nach Gegenständen und Methoden*” című művéhez kapcsolódik.** Problémánk szempontjából *Tillich* könyve azok közé a ritka tudományos munkák közé tartozik, amelyek a tudományok rendszerét a theológiában látják betetőzve. Egészen a legújabb időkig a theológiának csak mint vallástörténetnek, vagy vallásfilozófiának adott a tudományos közvélemény helyet a tudományok orgánizmusában. Azonban e két disciplina épen a sajátosságait nem fejezte ki és nem juttatta érvényre a keresztyén theológiának, mert a vallástörténet, kiszakítva a theologia egészéből, az egyetemes kulturtörténetnek vagy a nyelvtudománynak lett egy disciplinájává; a vallásfilozófia pedig a filozófiának lett egyik speciális tanrészletévé. *Tillich* ellenben a theológiát, mint egészet egészet igyekezett a tudományok nagy rendszerébe beik-

* *P. Tillich*: Die Überwindung des Religionsbegriff in der Religionsphilosophie („*Kant-Studien*” XXVII. Bd. 1922.) 446. lap.

** Göttingen, Vandenhoek und Ruprecht 1923. VIII + 167 vagy 8°. Lásd ide vonatkozólag „*A tudományok rendszere*” című tanulmányomat az „*Erdélyi Irodalmi Szemle*” 1924. év. 9-10. és 1925. évf. 1. számában.

tatni és pedig alapos indoklással és sajátos kritikai álláspontjából kifolyó filozófiai magyarázattal.

Tillich a tudományok egész mezején három nagy csoportot állapít meg, ú. m. az idealtudományok, reáltudományok és normatív, vagy szellemtudományok csoportját. E három közül a theologia a szellemtudományok betetőző, koronázó részét képező tudományágak közé tartozik. A *theologia a szellem végső magatartásából származó tudomány*.

Az emberi szellemnek két alapvető, végső magatartása van, a *Tillich* által, ú. n. *theonomia* és *autonomia*. A *theonom* szellemi magatartás a Feltétlenre irányul, egyedül a Feltétlenért. Minden, ami *feltételezett*, meghatározott, csak annyiban bír számára értékkel, amennyiben azokban is a Feltétlent keresi. Ezzel a magatartással szemben az *autonom* szellemi magatartás a feltételekre irányul és a Feltétlent csak arra használja, hogy a feltételezettet azzal megalapozza. A *theonomia* és az *autonomia* a lét és gondolkodás ellentétének dialektikáján nyugszik. A *theonomia* a *lét-re* irányul, mint tiszta tartalomra, mint minden gondolkodás teremtő mélyére; az *autonomia* pedig a gondolkodásra, mint a formák és azok érvényességének hordozójára. „A *theonomia* és *autonomia* közti harc — mondja *Tillich* — a teremtő szellemi processus legmélyebb ösztönzője, a történelem dialektikai tövise, amely azt nem engedi elpihenni“ (147—148). A *theonom* magatartás képviselője a *vallás*, az *autonom* irányúé pedig a *kultúra*. A két irány és a két exponense közti konfliktus folytonosan ismétlődik a történelemben, ami onnan ered, hogy a *theonomia* olyan formákat szentesít és tart érvényben, amelyek ellentmondanak az értékelő tudatnak, az *autonomia* pedig a Feltétlen *symbolumait* a ráció körébe vonja le és mindenáron racionálizálni igyekszik azokat. Így a *theonomia* heteronomiává lesz: a választ egyes *külön* funkcióvá teszi, amellyel a többiterőszakosan elnyomja, az *autonomia* pedig profanussá: megteremti a kulturának nem-vallásos fogalmát. *Tillich* szerint a meg nem oldott kulturharcnak a következménye, hogy a szellemtudományoknak két ága van, ú. m. a *theonom* és az *autonom* szellemtudományok, holott tulajdonképpen csak *egy* szellemtudománynak kellene lennie (148).

A fentiek alapján a theologia nem egyszerűen *egy* tagja, *egy* köre a szellemtudománynak, hanem, azt mondhatnók, hogy *egy* új és magasabb rétege. A szellemtudomány egyik rétegét az *autonom* szellemtudomány képezi, a másik rétegét pedig a *theonom* szellemtudomány, amely részben *azonos* a theológiával. A rétegződést azonban nem úgy kell képzelnünk, mintha a theologia az *autonom* szellemtudományra lenne fundálva, hanem, mint ugyanazon hegység két különböző magaslatát. Ugyanazok a tudományos disciplinák, amelyek a szellemtudomány egészében előfordulnak, mind előfordulnak a *theonom* szellemtudományban, valamint *külön* a theológiában.

A theonom szellemtudománynak ugyanazon disciplinái vannak, mint az autonóm szellemtudománynak, vagyis ezek szerint lesz,

I. theonom filozófia,

II. theonom szellemtörténet,

III. theonom systematika.

Az I. főrészben a theonom filozófiában találjuk a vallás filozófiát, amelynek speciális feladata a theonom magatartás jelentő funkcióit megmagyarázni. Bár normatív jellege meg van, mégis inkább *kritikai* természetű.

A II. főrész a **theonom szellemtörténet**, amelynek feladata a theonomia és autonomia közti viszonyt, amint az a történetben jelentkezik, megérteni és afölött áttekintést adni (149). Tulajdonképeni feladata szerint a szellem megvalósulásának egész processusára tekintettel kell lennie, ezért magába kell olvasztania az egész kulturtörténetet.

A III. főrész a **theonom systematika**. A *theonom szellemtudományok e III. főrésze foglalja magában, Tillich felfogása szerint, a tulajdonképeni theológiát. Felfogása szerint, amint a vallás nem lehet egy, a többi szellemi funkciók között, hanem az egész szellem magatartása, épenügy a theologia sem lehet egy a tudományok között, hanem általában a vallás és különösképen a keresztyénség nomatív jelentéseinek, theonom értékészmeinek tanai. Theologierist theonome Systemativ* — mondja Tillich (151). Ez a meghatározás teljesen kizárja a vallásnak és a keresztyénségnek ontologiai (ténymegállapító tudományi) szemléletét. A theologia sem nem pszichológia, sem nem filológia, sem nem história a vallásra és a keresztyénségre vonatkoztatottan, ha így nézzük, akkor képtelenek vagyunk a rendszertani helyét kijelölni, vagy pedig végül is oda kell jutnunk, hogy praktikus munkaközösségnek nézzük.

A *historiai theologia* ezek alatt a szempontok alatt egyfelől *theonom szellemtörténet*, másfelől pedig *normatív exegesis*. Mint szellemtörténetnek tekintettel kell lennie a szellem egész megvalósulása, mint exegesisnek pedig fel kell tárnia a vallásos dokumentumok szellemét és át kell váltania a jelenkori tudat számára.

Amiképen a jognak a hordozója az állam, úgy hordozója a vallásnak az egyház, mint symbolumalkotó közösség. Ennél fogva a *theológiának konkrét konfesszionális karaktere van*, amelyet még akkor is megőrizne, ha az emberiség egyetlen konfesszióhoz csatlakoznék. A theologia normatív jellegét, egyéni-teremtő karakterét egyenesen hitvallási jellege adja meg, mert konkrét normáit a konfessziókból meríti. A konfesszionálizmusa azonban, nem befolyásolja tudományos jellegét, hanem csak akkor, ha egy bizonyos korszerű symbolikát abszolúttá teszünk és ezzel a teremtő szellemi processustól elvágjuk (151—152).

A historiai theológia disciplinái után következő theologiai disciplinák egyenesen a konfessziókkal állanak kapcsolatban. Így nyerjük a

dogmatiká-t, mint theonom metaphysikát, a

liturgikát, mint theonom aestetikát és az

ethikát, mint theonom ethikát és

az *alkotmánytant*, mint theonom sociológiát és jogtant.

Ezek a disciplinák mind arra hívatottak, hogy az egyházi közösség e különböző köreiből nyilvánuló értékeszméket és normákat összegyűjtsék, csoportosítsák és rendszerezék.

A theologiai tudomány, ezáltal a koncepció által be van úgyan iktatva a tudományok rendszerébe, azonban nem szerves alkotórésze. A theologia betetőzi ugyan a tudományok nagy épületét, azonban szükségképeni léte nem a tudományok organismusából következik, hanem a keresztyén egyházi közösség elvéből. Tudomány, mert bizonyos tapasztalati anyag és bizonyos normatív eszmék racionális — módszeres — rendszeres feldolgozására hivatott, azonban ez a hivatása nem öncélú, hanem egy bizonyos keresztyén-egyházi közösség építésére szolgál, másfelől köre nem szorítható az életnek és a világnak bizonyos speciális vonatkozású körére, — mint a speciális tudományok, — hanem az egész életnek és az egész világnak a Feltétlennel, az Istennel való életviszony és életközösség minden más viszonyt átfogó körére. *Tillich*-nél ez a gondolat, a theológiának ez a felfogása nem nyer ilyen világos formában kifejezést, alapgondolatai és az a theologiai irány azonban, amelyhez tartozónak érzi magát, egyenesen erre a koncepcióra tendál.

A *Tillich* felfogásában általában az a felfogás érvényesül, amelyet az utolsó évtizedekben a vallástörténetnek nem egy nem-theologus művelője, de egyszersmind sok theologus művelője is vallott és vall, hogy t. i. más a *vallástudomány* és más a *theologia*. Ez a megkülönböztetés tulajdonképen *Schleiermacher*-re vezethető vissza, újabban pedig igen élesen *Bernoulli* adott kifejezést ennek az álláspontnak.***

II.

Tillich itt ismertetett felfogása a theologia és vallástudomány megkülönböztetését illetőleg egyenesen uralkodó felfogás. Még azok a theologusok is, akik a theologia tudományos kharakterének a megóvása érdekében azonosítják a theológiát a vallástudomány fogalmával, ma nem szívesen bolygatják ezt a kérdést, miután be nem vallottan érzik, hogy a vallással és épen a keresztyénséggel szemben való belső magatartása és érdeke más a theologusnak és más az objektivitásával kérkedő

*** *Schleiermacher*-re nézve lásd „*Schleiermacher philosophiája*” című munkámat (Kvár, 1918), továbbá C. A. *Bernoulli*: *Die wissenschaftliche und die kirchliche Methode in der Theologie*. Freiburg 1897.

vallástörténésznek, vagy vallásfilozofusnak. És ezt ma annál inkább bevalíthatjuk, mert végre a tudományosság egyedüli következménye többé nem a pusztá racionalitás, legalább a szellemtudományokban nem, hanem már sine qua non-ja annak a szellemiségnek az elsajátítása, amely az illető szellemtudományi disciplina tárgyát képezi. Vagyis a theológiára vonatkoztatottan azt mondhatjuk, hogy a vallásnak és specialiter a keresztyénségnek a *megértése* elsősorban nem a felkutatott tör, téneti és filozófiai adatoknak a tényleges *megismerésén* alapul, hanem annak a személyes életünkbe való felvételén és elsajátításán, és azon a praktikus érdeken, amely a szivünkben, a felismert konfesszionális értékrendszerrel szemben missziói kötelezettséget ébreszt. A theologia tudományos művelése tehát mindenekelőtt valamely keresztyén egyházi közösséggel való lelki szolidaritáson és máodsorban az egyetemes vallástudománnyal való komoly kontaktuson alapul. *A konfesszionális tudat, a missziói hév és az általános tudományos készség* egyformán konstitutív elvei a komoly theológiának. Külön-külön egyik sem tesz theologussá, legfeljebb pusztá egyházi férfiúvá, vagy „szónokká”, vagy misszionáriussá, vagy tudóssá, de nem mindezeket magában egyesítő tudós theologussá.

T. S.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Irodalom.

Az erdélyi magyar irodalom terén az elmúlt év második felében, ismét áldott haladást kell konstatálnunk. Az erdélyi magyarság mostoha viszonyai között sok mindent felpanaszolhat, de íróira és az általuk művelt mező áldásaira és gazdag hozamára egyáltalában nem panaszolhat. Mi itt főképpen azokra a munkákra kívánjuk felhívni olvasóink figyelmét, amelyek szellemi életünk kérdéseit, vagy történetét illetik.

1. Mindenekelőtt említjük a hozzánk legközelebb állót, **Dr. Makkai Sándor**: „Zörgessetek és megnyitattik néktek” című „Az Út” kiadásában, Kolozsvár 1925-ben megjelent művét. Nagy 8° alaku mű, 332 oldal terjedelmű és különböző tanulmányokat, előadásokat, beszédeket, elmélkedéseket, hallotti orációkat, cikkeket és irodalmi kritikákat tartalmaz.

Makkainak ez a könyve különösképen abból a szempontból érdekes dokumentuma az ő írói egyéniségének, hogy sokféle és a legkülönbözőbb nemű tartalmánál fogva *egy képen* mutatja fel előttünk az ő szellemének sokoldalúságát és gazdag színezetét. Tanulmányai közül különösképen ki kell emelnünk „A vallás a protestantizmusban”, „A tudatalatti”, „Illúzió, szuggesztió és vallás”, „A keresztyénség az élet itélőszéke előtt”, „A szépség hazája” címűeket, amelyekben meglepően

mutalkozik meg előttünk Makkainak a mélységek és magasságok felé látó szeme és láttató ereje. Külön fel kell hívnom olvasóink figyelmét *Makkainak* arra a kivételes tudományos képességére, hogy kritikai szempontjai mindig a központi elvekre irányulnak és kritikát mond egyesek felett (mint pl. Freud felett), anélkül, hogy aprólékos bogarászásokon keresztül vezetné olvasóit és mégis úgy, hogy igazságos és tárgyilagos tud lenni. Kedves olvasmányá teszi még nehezebb tanulmányait is az írásain átcsillanó, egvéni humora, amely filozófiai szempontjainak nemes fölényéből szikrázik ki. Egyenesen sajnáljuk, hogy a legegyetemesebb érdeklődésre számítható tudományos tanulmányait, amelyek az egész könyv jó egyharmad részét teszik, nem választotta el prédikációitól és nem adta külön ki, mert a prédikációk miatt a mi előítéletes és elfogult magyar olvasóközönségünk csak papoknak való könyvet lát az egészben.

Az ige hirdető *Makkait* nem szükséges olvasóinknak külön bemutatni. Ez a kötet 21 beszédet és elmélkedést tartalmaz. Gazdag anyag az ige hirdetői lelkület megtermékenyítésére és meggazdagítására, Ugyanezt mondhatjuk a IV. részről, amely „Halottak, akik élnek” címet viseli és 10 orációt tartalmaz.

A III. rész „A lelkipásztor naplójából” a falusi lelkipásztori sors legnagyobb problémáit tárja fel és mutatja meg a sár és a szüklátókörűség világában, azokat a szépségeket, amelyek vonzóvá, sőt ragyogóvá tehetik a lelkipásztori életet.

Az V. rész „Emberek és könyvek” cím alatt, a műbíráló, az estéta *Makkaira* vel világosságot. Akiket az erdélyi irodalom reprezentánsai érdekelnek, azokat irodalmi orientációjukban különösképen segítik ezek a tanulmányok és nagyban hozzájárulnak az erdélyi irodalmi műalkotások komoly élvezetéhez.

Makkai Sándornak ez az új könyve egy újabb nagy lendületet jelent az erdélyi magyar irodalom számára és közelebbről reánk nézve pedig egy újabb nagy nyereség, egy újabb áldott lehetőség ezáltal a könyv által is hozzáőni nagy hivatásunkhoz és rendeltetésünkhöz!

2. A következő jelentős irodalmi nyereségünk **Dr. Kristóf György**: „Az erdélyi magyar irodalom multja és jövője” (Kolozsvár, 1924, 8° 294 oldal) című műve. Különböző erdélyi vonatkozású irodalomtörténeti és irodalmi kritikai tanulmányokat és cikkeket tartalmaz. Valamennyinek sajátos jellemvonása a nagy irodalmi erudíció és a synthetikus erő. Az erdélyi magyar kulturtörténet fényes tényei, nagy nevei állnak elénk ebben a könyvben és szólnak hozzánk biztatást és adnak útmutatást azoknak, akiknek van fogékonyságuk a História szavát érteni. Egyetlen darab „Egy új magyar irodalomtörténet”, amely annyira szakkritikai kérdés, hogy nem szól a szélesebb olvasóközönségnek.

Ma nagy szükségünk van történelmi tudatunk gyarapítására és erősítésére, mert létünkért folytatott harcainkban a legbiztosabb fegyverünk. *Kristóf* György könyve ebben a tekintetben igen nagy szolgálatot jelent számunkra.

3. A karácsonyi könyvpiacra jelent meg **Dr. György Lajos** gondos szerkesztésében a „*Pásztortüz Almanach*” (Kolozsvár 1925, 8° 270 oldal). A munka első felében az erdélyi szépirodalom reprezentánsai szólalnak meg lyrában és novelában, mindenik a legegényibb hangján. A mű nagyobbik második felében pedig az erdélyi magyarság utolsó hat eszendejének a történetéről szóló cikkek következnek, valamennyi a legilletékesebb személy tollából! Ezekben a cikkekben az erdélyi magyarság élete, küzdelmei, eredményei tárulnak fel előttünk, a legkülönbözőbb vonatkozásokban (az egyházi, irodalmi, politikai, közgazdasági, tudományos és művészi sikokban). Különös elismeréssel kell fogadnunk ezt a munkát, amely a román impérium alatti eddigi életünk számadását tartalmazza. Életünk további lépéseikhez különösen szükségünk van erre a számadásra, hogy erőnket gazdaságosan tudjuk hasznosítani és eredményesen fokozni.

Az itt tárgyalt három könyv közül az első „Az Út”, a másik kettő a „Minerva” kiadása. Örömmel kell kifejeznünk, hogy az erdélyi nyomdatechnikánk ilyen nemes izléssel kiállított könyveket tud ismét produkálni.

4. **Gyárfás Elemér**: *Bethlen Miklós kancellár (1642—1716)* cím alatt (Dicsőszentmárton 1924, nagy 8° 226 lap) alatt írt, szélesebb olvasóközönségnek szóló könyvet. Bethlen Miklós ma különösen aktuális alakját és a mienkhez sokban hasonló korát eleveníti meg. Akik az erdélyi magyar politikai történet iránt érdeklődnek, azoknak melegen ajánljuk a *Tóth* István művészi címlapjával ellátott könyvet.

5. Bár még a nyár folyamán jelent meg, de nem térhelünk napirendre **Dr. Borbély István**: *A magyar irodalom története a legrégebb iéoktól 1825-ig* c. műve felett. (8° IV + 383 lap, Kolozsvár Minerva-kiadás). Bár tankönyvnek készült, azonban tudományos igényeinél fogva, szól a művelt olvasó közönségnek is. E munka megjelenése fölött örömnünknek adunk kifejezést már csak azért is, mert lehetőséget nyújt az irodalmi műveltség terjedésére ma, amikor magyar irodalomtörténet beszerzése annyi gonddal és nehézséggel jár. Tehát nekünk is van, itthon is van egy igen jó áttekintésre segítő irodalomtörténelmi kézikönyvünk. Mi ezt köszönjük Borbély Istvánnak.

6. Említsük meg még **Dr. Karácsonyi János**: *A magyar nemzet őstörténete 896-ig és A székelyek ősei és a székely magyarok című tanulmányait*. Karácsonyi a legkiválóbb magyar történetírók egyike, akinek szakmunkáit nem kell nekünk ajánlani. Az első Nagyváradon, az „Őrszem” bizomá-

nyában (nagy 8°, 109 oldal) jelent meg. A második pedig Kolozsvárt a Bonaventura kiadásában, kis 28 oldalas füzet.

7. Végül, ma a harangbeszerzések és avatások korában, aktuális jelentőségű a **Dr. György Lajos** szerkesztésében megjelent „*A kolozsvári Szent Mihály egyház*” című emlékfüzet, amelyben a sok értékes műtörténeti cikk között különösen érdekes Dr. Hirschler József tanulmánya a harang történetéről.

Ime ezeket a könyveket ajánlhatjuk lelkipásztor testvéreink szíves figyelmébe, az erdélyi magyar irodalom gazdag aratásából.

T. S.

Asszonyainknak.

Levél.

Édes Testvérem!

Az újesztendő szeméből annyi rejtett félelem, annyi ijesztő árny sötétlik felénk . . . az út olyan bizonytalan előttünk, már a legközelebbi lépés is a homályba látszik elveszni a lábunk alatt, . . . s a szívünk remegve kérdez bele az éjszakába: mit csináljunk, hogy el ne tévedjünk, mi tévők legyünk, hogy a félelmes árnyak erőt ne vegyenek rajtunk?

S hangzik a felelet az Isten Igéjéből:

„Az az indulat legyen bennetek, amely a Krisztus Jézusban volt, aki mikor Istennek formájában vala, nem tekintette zsákmánynak azt, hogy ő az Istennel egyenlő, hanem önmagát megüresíté . . .” (Fil. 2: 5—7.)

Jézus egyenlő volt az Istennel, de ő ezt a dicsőséget nem szorította görcsösen magához, mint egy zsákmányt, hanem engedelmesen engedte magát elvenni, amikor a világ váltságárról lévén szó, az Atya az ő megaláztatását akarta. De annyira egy volt az akarata az Atya akaratával, hogy önkényt adta oda Neki, amit az el akart venni tőle, megüresíté önmagát. Amit az Atyától kapott, azt mindenkor nyitott kezekben hordozta Jézus; akár bele akart tenni valamit az Atya a kezeibe, vagy akár elvenni valamit abból, amit Ő maga tett beléjük: *Jézus kezei mindig nyitva voltak az Atya előtt.*

Az az indulat legyen bennetek, mely volt a Krisztus Jézusban is! Mi is mindenkor nyitott kezekkel álljunk az Atya előtt. Nem csupán üres kezekkel, amikor könyörgünk: „Te hatalmas, gazdag kegyelmű Isten töltsd meg az én üres kezeimet s add meg nekem, amire testemnek, lelkemnek szüksége van ez időben és az örökkévalóságban egyaránt!” Jó így imádkoznunk s sokkal többet kellene így is imádkoznunk, mert bizony reánk is áll: „Nincsen semmitek, mert nem kérétek“.

(Jak. 4:2.) De sokkal inkább kellene *teli* kezeinket Isten előtt kitárnunk, mindazzal amik vagyunk s amit birunk: „Ami az enyém, az a Tied. Rendelkezz vele, Uram, tetszésed szerint. Végy vagy adj, amint akarsz”. . . Amikor kérünk, akkor, óh igen, akkor nyitva van a kezünk az Úr előtt egészen: de amikor megkaptuk, amit kértünk, akkor görcsösen összeszorul körülötte a kezünk s ujjong: enyém, enyém! S ha az Úr egykor, a maga idejében visszakéri, amit nekünk adott, akkor összeszorított kezekkel védekezünk, mint a makacs gyermekek, csak erőszaknak engedve át toporzékoló sírással a kincsünket. Hányszor kell erőszakot alkalmaznia az Úrnak velünk szemben, hogy elvehessen valamit tőlünk, amit szerető bölcsesége nem hagyhat a kezünkben! S óh, hogy fáj ez!

Pedig, ha önkényt megnyítnók a kezünket, vagy még inkább, ha mindig nyitva tartanók kezeinket az Úr előtt — mennyivel könnyebben vehetné ki az Úr a kezünkből és milyen szelid gyöngédséggel azt, amit valamilyen okból el *kell* vennie! Miért küzdünk vele, mint egy ellenséggel, miért hisszük, hogy meg akar rabolni, hogy kizozni és gyölölni akar? Hiszen Atyánk ő a Jézus Krisztus által, szeret minket s mindenben csak a javunkat akarja! Még ha el is vesz néha valamit, akkor is alapjában véve nem elvenni, hanem adni akar. Bár úgy látszik is egyszer-egyszer, mintha meg akarná üresíteni a kezünket s szívünk vad fájdalommal zokog is „üres” kezei látára — aki bizik Benne, aki csendben megáll Előtte, aki bizalommal nyitva tartja kezeit az Úr előtt, az egész bizonyosan megtapasztalja, hogy az Úr csak „kicserélte” az ő ajándékait: értéktelent átcsereált drágakincsre, láthatót láthatatlanra s ideigvalót örökkévalóra. Azért, ha egyelőre csak „üres” kezeinket látjuk is — csak türelem — az Úr már elkészítette nekünk az ő sokkal drágább ajándékát! Isten nem gyötör soha senkit, ő se nem kegyetlen, se nem kíméletlen, ő tudja, hogy mire van szükségünk, ő tudja, hogy fáj nekünk, amikor elvesz tőlünk valamit: de engedelmessé akar tenni és készségessé, gyakorolni akar a rendületlen bizalomban. a Hozzávaló törhetetlen ragaszkodásban és hűséges szeretetben — s mindezt a mi üdvösségünkre!

Testvérem, hogy állunk mi a „*nyitott kezek*” dolgában? Beletehet Isten a mi kezünkbe azt, ami Neki tetszik s ellenállás nélkül vehet é el tőlünk mindent, amit jónak lát? Talán volt egy kedves, dédelgetett tervünk, egy drága féltett gondolatunk — s az Isten halomra döntötte minden számításainkat? Ugye, csak most látjuk, hogy milyen mélyen összenőttünk már tervünkkel, hogy milyen szorosan fogta a kezünk zsákmányként a maga szépséges gondolatát?! Vagy Isten kivette a kezünkből a gyermekünket v. a férjünket s hazavitte magához, siró nagy ürességet szakítva a szívünkben? Óh ugye, hogy lázad fel jajongó panasszal a lelkünk Ellene, aki elvette a mi

legdrágább kincsünket, a mi a *miénk* volt, a mi jogos tulajdonunk, a mi „zsákmányunk“! ? Hogy elfelejtettük „nyitott kezek“-ben hordani s sáfárságba reánk bízott kincset . . . milyen iszonyú fájdalom lett belőle, mert összecsukott, összeszorított kezünkéből kellett azt kitépnie az Úrnak! . . . Óh, mindig fáj, ha Isten a legdrágábbat elveszi, ha azt kéri el áldozatul, ami a legkedvesebb — de mégis milyen más, ha *nyitott kezeiből* vehette ki azt! mert akkor tudunk imádkozni s könnyek közt is magasztalni az Urat s akkor ámulva tapasztaljuk meg, hogy milyen gyöngéd és jóságos az Ő keze akkor is, amikor fájdalmat okoz, hogy milyen szeretettel gyógyítgatja sebeinket s hamar megsejti a lelkünk az áldást, amit épen a szenvedésben rejtett el számunkra az Úr. Ahol nyitva vannak a kezek, ott békességes a szív is s mindenben hálát tud adni az Istennek. Aki megismerte Istent a megfeszítetiben, aki a Golgotha keresztjén meglátta az Isten szeretetét, az Pállal együtt tud ujjongani: „Aki az Ő tulajdon Fiának sem kedvezett, hanem őt mindnyájunkért odaadta, mimódon ne ajándékozna vele együtt mindent minékünk?“

De a mindennapi élet apró eseményeire nézve is nyitva kell legyen a kezünk mindig, minden kicsi vágyra, tervre, várakozásra nézve is áll a figyelmeztetés: Vigyázat! Ne csukd össze a kezedet! Hányszor járunk-kelünk rosszkedvűen, hányszor vagyunk „idegesek“, mert másképp mennek a dolgok, ahogy mi szeretnők! Mennyit szenved a házunk népe amiatt, mert olyan könnyen fölborul a lelkünk egyensúlya, mert olyan hamar elhagy a béketűrésünk! Persze, mi a környezetet vádoljuk, csintalan vagy nyügös gyermekeinket, nagyigényű férjünket, akinek mindig csak követelései vannak, de aki minket s a munkánkat egy cseppet se méltányolja — a falut, amely olyan közönyös és értelmetlen, ahol olyan nehezen lehet megélni stb. És nem látjuk meg, hogy mindenki és minden mögött ott áll az élő Isten, hogy nekünk végeredményében mindig csak Vele van dolgunk, mert Ő állított bele a környezetünkbe, Ő rendelte mellénk az ilyen vagy olyan embereket. S minden csak azért olyan nehéz, mert becsukjuk a kezünket az Isten előtt, mert nem akarjuk megengedni, hogy az uralmat fölöttünk *teljesen* Ő gyakorolja.

Áldott, békességes új esztendőt akarsz testvérem? Nyisd ki a kezedet az Úr előtt!

Imádkozó szeretettel ölel testvéred

Mária.

Vissza a rokkához!

Egy mélyebb, a tollszintjére nem jövő érzés diktálja soraim. Nevében Annak, Ki lelkünkben él, érzéseinket gondolatainkat, tetteinket irányítja, szállok én gyakorlati munka teréről az elmélkedések mezejére. Ma minden kéz munkába kell álljon, e kornak az imádságát a munka viszi fel az égig. A kenyeret amit mindennapi imánkban kérünk, a munka adja meg. A lelki békét, megelégedést csak a munkás ember érzi, pihenni csak a munkában fáradt ember bír. Csak a napi dolgunk lelkiismeretes elvégzésének tudata az ami a jótékony álmot a szemekre hozza.

Az ember lelke egy bevetetlen ugar, melyen sok mindenféle giz-gaz nő. Ha e talajt a munka nemes magvaival bevetjük és hozzá az Égből naponkint Esőt és Napot kérünk, ezek a magvak kikelnek, illatoznak, virágoznak, nemes, hasznos növényeket termelnek, szívünk, lelkünk, szemünknek a gyönyörködtetésére. A magvető ügyeljen, hogy a földjébe egy talpalatnyi hely se maradjon bevetetlen a hol felüthesse magát a gyom, mely a nemes, hasznos növénynek a kiirtását célozza. A jól bevetett föld nemes növényzete minden gyomlálás nélkül kiöli önmagából a közéje nem való kártékony burjánt.

A mi társadalmi életünk bevetetlen ugarára hiába esik felülről az eső és süt rá a nap, a gyomvirágokat lelkünk nemes irány után ahító része hazug értékekkel cairangozva fel átnemesíti, vagy inkább lelkét hozzá gyomosítja.

Egy ilyen gyomvirágunk a szeretet, mely csak zengő érc és pengő cimbalom, ha melegénél nem kap új életet a megfagyott szívű, lelkű, utolsó sóhajában életet meleget könyörgő didergő.

Ilyen gyomvirágunk, mely kéri a kenyeret mindennap, de csak önmagának. Hogy ahol több jut egyre, az azért van, hogy belőle másnak is jusson, erre nem mindenütt gondolnak. Isten előtt egyenlő minden ember. Kegyelmeből egyformán részesül mindenki, a nap és eső egyenlően jut mindenkire. Szegény, gazdag, egyformán születik és hal meg. Hogy mégis egyik ember tultáplálkozás miatt beteg és a másik éhenhalástól féltében öngyilkosságba menekül, az emberi önzés bűne ez. Imádságunkban „add meg a mi mindennapi kenyerünket” mindenkinek részére. kérjük azt és miután kézzel, ésszel megáldott, Isten akaratanak hívői vagyunk, a kenyeret, amit mindenikünk nevében kértünk, egymásközt úgy kell megosszuk, hogy megtalálja mindenki a kenyerét és a lelkének az életet adó legfenségesebb imádságát, a munkát.

Míg az úri nép külföldről hozott rongyaiban munkapártólásról üres szónoklatot tart, belföldi gyárak összeomlott kéményein fekete varjuk kiabálják, hogy kár. Az erdő fái amelyek a munkanélküli kivándorlók számára a vándorbotot termelik,

átokkint emelik az égre ágait, panasznak hűtlen hazafiak ellen, kik véreiket kitagadták önmagukból. A határkönél könnyes szemmel távozók ez átkot ráleheltek, ráörökösítették az iftmaradottakra.

Az üres parlag gyomvirága itt maga a modern asszony, a nyakig prémelt kopaszlábu korcsszülött, ki házasságában nem szeretni, boldogítani vágyik, hanem költséges divatrigolyáinak a megfizetésére baleket keres a férjében. Nem az élet terheinek viselésében keresi a felerészét, hanem értéktelen kitarlottként degredálja le magát a férje előtt. Munkája által nem kétszereződik meg, mint kellene a férje jövedelme, de a selyem fonalak, munkaanyagok, amiből a luxus tárgyait csinálja, férje jövedelmének jó részét elviszik. Azután akinek dolga nincs, annak ad az ördög. Ezek az asszonyok tartják folyton izgalomban flirtjeikkel a férjeket. Rendezik a léha zsúrokat, melyeknek költségei keserű ráncokat vonnak a mulatozók ajkai körül. A jövő életnek, az életküzdelmeknek örökösei ebből a légkörből indulnak ki a megélhetésre való képesítés nehéz kálváriájának az útjára s útravaló helyett életmegrontó könnyelműséget visznek talizmánul maguknak.

Az életben csalódott, kettétört egzisztenciájú férfi. A hadirokkant félmunkaerejű, feleség, támasz után vágyó egyén, visszasírja a régi asszonyt. Az asszonyt, aki házának minden kis zúgát maga rendezte, ki harmatesés előtti gyógyfűvekkel gyógyítja beteg övéit. Használt-e az vagy nem, de az asszony, ki hajnalelőtt gyógyító balzsamot szedett, elég garancia volt a beteg meggyógyítására. A szeretet csodahatásának érvényesülni kellett. Ezerjófűvel tele kamarák jöjjetek vissza e beteg világba!

A régi Nagyasszony türelmes selymes lány szavával. Az egész házát családját cselédjeit önmagában összetartó Nagyasszony jer hát tartsd össze ezt a társadalmat, mely már az első stádiumában a családban összetartó nélkül, széthull. Nagyasszony, ki a nap első sugarával munkába állsz, legelsőnek kelsz fel a házadban és legutolsóként teszed le este a kezedből a munkát, gyermekeidnek, cselédjeidnek mintául adod munkás életedet, jer és mondd meg elkorcsosult utódjaidnak, hogy a munka a fennkölt szellemnek magasabb világába visz, hol az egyén apró káros befolyások, tömegörületek befogadására immunissá válik.

Jöjj el Nagyasszony magadszötte patyolat ingvalladban, skófiomos diszruhádban, divatot csinálni, mutasd meg mi pompát tud csinálni két fehér kacsód idegen anyag és munka beelegyedése nélkül az öltözködésben.

Hozd vissza nekünk a fonókák bájos varázsát, még egyszer. Hadd lássunk még egyszer trónolni az orsóval, rokkával a kezekben, családot, cselédeid, környezetet felett Téged, házad első munkását. Meséld el még egyszer az orsók pörgése mellett milyen volt a világ a Te korodban és milyennek

mondták ezt nagyanyáid 200 évvel ezelőtt. Mi kik betegek vagyunk az életnek, kiknek kiszalad a föld a lábuk alól és a nagy földrázkódtatásban kiesett a kenyér a kezünkből, szánj meg minket munka, megélhetés fel fel lobbanó lidércfényei után szaladgálókat. Jer mutasd meg hol találjuk meg a kenyeret. Te tudod ezt csak, hogy mi ezt utmutasásod nyomán megtalálva, ősi szokásként, Isten kenyerével a kezünkben, menjünk a templomba, szegényeknek is juttatva fölöslegünkből, áldjuk az urat, hogy megadta a munkát, mellyel mindenkünk, a legszegényebb is, megkeresheti a napi kenyeret.

1925. január 7-én a brassói római kath. növédelmi egyesületben felolvasta

Dombay Mária.

Egyházi Szemle.

Új esztendő.

Az Út szeretettel köszönti olvasóit és az egész Anyaszentegyházat az új év kezdetén! Most kezdődő VII. évfolyamunkat is teljesen és egész lélekből drága magyar református egyházunk szolgálatára óhajtjuk szentelni, tőlünk telhetőleg még fokozottabb erővel és változatosabb tartalommal, mint eddig. Erre felettébb nagy szükség is van, mert egyházunk munkásai előtt a teendők óriási halmaza tornyosul s az új helyzetben eddig eltelt hat esztendő természetes és érthető tévovázása és szorongásai után mind a két kezünkkel munkához kell fognunk, hogy anyaszentegyházunk belső építésének: lélekkel, étellel való megtöltésének tovább nem halasztható kötelességét ebben az évben legalább is megindíthassuk. Ahogy szétnézünk az új év ködben derengő hajnali mezején, előnti a lelkünket az a meggyőződés, hogy a lelkipásztori és nevelői munka *valamennyi ágában és területén* a teendők komoly átértékelésére, öntudatosítására és buzgó munkabavételére van égető szükségünk.

1. Legelőször említjük fel a *kultusz* most már tovább nem halasztható átformalását, illetve egységesítését és teljes kiépítését. A homiletikai, symbolikus és sakramentális istentiszteletek liturgiai rendje egyházunkban nemcsak egyes vidékek, gyülekezetek és emberek teljesen eltérő és sokszor harmoniatlan, jelentéstelen és díztelen szokásainak vagy szeszélyeinek esik áldozatul, hanem az új munkások számára teljesen hiányzik is egy, az egyház által elfogadott és ajánlott vagy rendelt egységes liturgia irodalmi útmutatója és szabályozója, az *Agendaskönyv*. A Nagy Péter-féle Agenda kezd ritkasággá válni s különben is itt az ideje, hogy irodalomtörténeli és egyháztör-

téneti becsének teljes elismerésével, mint elavultat és keresztyén életünk mai tartalmát többé kellően nem érvényesítő, a könyvtárak polcára helyezzük el s olyan újat adjunk, amely a református keresztyénség egész tartalmát, teljes értékét és eddig háttérbe szorított gazdagságát juttassa érvényre kultuszunkban.

Egyházkerületi közgyűlésünk már 3 éve, elrendelte az új Ágendáskönyv elkészítését. Ez a munka, amint értesülünk, ebben az évben fog elkészítettetni és megjelenni. Kötelességünknek tartjuk, hogy ezen a helyen megállapítsuk a következő irányelveket, amelyeknek tradícióinknál és vallásunk lelkénél fogva érvényesülniök kell benne: 1. A liturgiát az istentiszteleti típusok mindenikében *gyülekezeti*vé kell tenni. A gyülekezet részvétele (mégpedig kultikus részvétele) nélkül s a templomon kívül istentisztelet nincs, illetve a családi és összejövetelel aktusok, melyeknek formája szabad, kívül esnek ezen a körön. Ellenben keresztesnek, esketésnek, könfirmációnak, temetésnek stb. gyülekezeti kultusz nélkül való végzését határozottan kárhözhatnunk kell s csak olyan esetekben tartjuk megengedhetőnek, ahol a gyülekezet tényleg *nem lehet* jelen; kivételes esetekben. De még ezekben is föltétlenül szükségesnek tartjuk a liturgia *egyöntetű*, egyes alkatrészeiben (bűnvallás, hitvallás, fogadalom, eskü, szólamok, áldás stb.) *kötött* és szabadon ide-oda nem változtatható rendjének, menetének és alakjának teljes, precíz megállapítását s a résztvevő hívek tényleges, kultikus részvételét, (Pl. a hitvallás hangos szóval való felelését.) 2. Biztosítani kell a liturgiai akciókban a *lelkipásztor vezető*, kezdeményező, végig indítványozó szerepét. Minden részletaktusnál a lelkipásztornak kell felhívni a gyülekezetet az aktusra, jelentvén a következőket. 3. A liturgiának *művészi* symbolizmusát, kerektségét, egységét, tagoltságát, drámaiságát és compacttságát föltétlenül biztosítani kell. 4. A kultusz aktusainak *tartalmi* részében a tiszta kálvinizmus értékrendszerét kell érvényrejuttatni, lélektani és hittani szempontból egyaránt. Ezek a futólag idevetett alapelvek volnának hivatva átalakítani mai kultuszunk és liturgiánk gyülekezetnélküli, kötetlen, széthulló, művésziellen és racionalista jellegét, amely hiányok és hibák miatt már-már odajutottunk, hogy istentiszteletünk a lelkipásztor és a kántor részvétlenséggel és álmos közönnyel kísért monologjaivá és szólóivá sülyedt; a néma és értetlen gyülekezetre minden építőhatás nélkül maradt és provinciális vadhajtásaiban művésziellen és sokszor izléstelen burjánzásba veszett bele.

2. Második teendők az *igehirdetés gyakorlati* megújítása. Az annyira szükséges belmissziói munkalendületnek senkit se szabad közülünk megtévesztenie úgy, hogy az igehirdetés elhanyagolható és kevésbé fontos teendője legyen. Mi az Ige egyháza vagyunk és lelkipásztoraink ministri Verbi Divini. Minden tevékenységünk az igehirdetés forrásából fakad és annak gyújtópontjába fut vissza. Minden munkánk igehirdetés,

ha igehirdetésünk tényleg gyakorlati és tényleg igazi. Valami rettentő és szinte hihetetlen az a sülyedés, ahová ezen a téren jutottunk. „Predikációink“ élettelensége, az élettől való teljes szakítása, tervtelen, szervezeten, hatástalan mivolta egyenesen megdöbbentő.

Legnemesebb ambiciónkat kell képeznie annak, hogy építőerejű igehirdetőkké legyünk. Népünk lelkének, egyéni és szociális szükségeinek, büneinek és értékeinek, szenvedéseinek és reményeinek kell és úgy kell megszólalnia ajkunkon az Ige fényében és hatalmával, hogy ez a nép végre találkozzék Istenével s bűnbánatában és a kegyelem megtapasztalásában Krisztusává legyen, különben elveszett. Az igehirdetésnek *szocializálódnia* kell, a gyülekezet, a nép életszükségletévé és ezalapon lelki építőjévé kell lennie, különben más profétákra fog hallgatni. Az üres templom, a néma ajkak, az istentelen önzés, a vad materializmus a mi igehirdetésünk válságát mutatják. Rendszeres táplálkozás az igével, vagy igehirdetők folytonos tanulmányozása, a nép lelkének és életének szeretettel való folytonos ismerése és az életbe való tényleges begyökerezés kell ide s aztán az Ige komoly átélése után rendszeres készülés, tervszerű program, a pásztorációval való tudatos összehangolása az igehirdetésnek. Programtalan, ötletszerű, hasból jövő, lapos, unalmas és únt, hetenként egyszer való igaz, keserves teher, vagy az élet beszéde, amely életből fakad és életet támaszt? Ez az igehirdetés nagy problémája. S ezzel áll, vagy esik egyházunk jövője is.

3. *A tudományos és építő egyházi irodalom munkálásának* odaadóbb, szervezettebb, propagálóbb felkarolása a harmadik nagy teendő. Nemsokára napvilágot fog látni, Isten segédelmével egy munkám, amely erdélyi ref. egyházi irodalmunk utolsó 70 esztendejét tárja fel. Idézem belőle izelítőül e fájdalmas sorokat: „Egyházunk, s annak épen hivatásos munkásai mind ijeszőbb mértékben becsülik le és hanyagolják el az irodalom jelentőségét az egyház életében. Ha ezt a tényt az egyházi munka szempontjából nézzük, végzetes veszedelemnek kell tekintenünk. A lelki munkának két közvetítője, két fegyvere van védelmi és támadási szempontból is s ez az élő szó és az írott szó. Az élő szó hatalma pedig rettenetes és siralmas hanyatlást mutat az egyh. munkában és pedig kétségtelenül azért, mert hiányzik az irodalmi alapja, alátámasztása és erőtartálya. Az egyház élete hitének öntudatosításán fordul meg pásztorai és hívei lelkében, az öntudatos hit bizonyágtételein. Hogy ezek a bizonyágtételek az élő szó szárnyain milyenek ma az igehirdetésben, vall. nevelésben stb., arról jobb nem beszélni. De ennek döntő oka abban van, hogy megvetetett a *hit irodalmi öntudatosítása*, az írott szó óriási jelentősége és erejének megfelelő nivóju, szervezett igénybevétele. . . . A legkomolyabban kell figyelmeztetnünk

egyházunkat arra, hogy ha a ref. keresztyénség mindenha leg-hatalmasabb fegyverét, az író tollat elveti, ha irodalmilag nem képes magát propagálni, akkor megtagadta Kálvintól elkezdve valamennyi bizonyágtevőjét és népe a szekták karjai közt fog elveszni, amelyek ezt a fegyvert a maguk módján erőteljesen alkalmazzák, pedig semmiféle komoly tradíciójuk e tekintetben a magyar multban nincs."

4. Az iskolai vallástanítás kérdése, főleg a nem ref. iskolákban és főleg a városokon tanuló gyermekeink és ifjúságunk körében — az utóbbi évek alatt talán szomorúan érthető, de nagyon veszedelmes válságává lett egyházunknak. Erre lapunk mult évi utolsó száma is rámutatott. Minden egyébtől eltekintve csak arra a két veszedelemre mutatok rá, amely e téren a lappangó, de hatalmas katolikus propaganda és a vallástalan destructió részéről fenyegeti ifjúságunk aranyvetését. A hitoktatás személyi és anyagi megszervezése, hallatlanul rossz és alkalmatlan vallástani tankönyvek kicserélése és új, modern és mai viszonyokhoz alkalmazott módszerek, munkák bevezetése egyetemes egyházi érdek és kötelesség.

5. A *konfirmáció* s a *hitvallási nevelés* problémájára, valamint az *imádság* és *ének* erőinek életté tétele feladataira csak rámutatok. Benne vannak a közérdeklődés sugarában. Megkeli oldatniok.

A fentiekből kivehető, hogy feladataink szemlájében leginkább azokat a teendőket emeltem ki, amelyek, hogy úgy mondjam, a lelkipásztor hivatalos és kötött tevékenységei körébe tartoznak. Ismétlem, ezeket kellett újra a figyelem sugarába állítani, mert a dicséretes és szükségszerű érdeklődés, amely a szabad, belmissziói tevékenységek iránt ébredt, ezeket kissé homályba állította. Talán megbocsátható, ha épen ezért néhol sötéten jellemeztem a helyzetet. De nem igazság és szeretet nélkül. Még csak azt kell kijelentennem, hogy a fentiek a legtávolabbról sem akarják a *belmisszió fontosságát* kicsinyíteni, sem a vázolt teendőket nem kívánják azzal *ellentétbe* állítani. Az óriási munka egységes frontjának két szárnya ez; a győzelem mindkettőnek áttörhetetlenségén és lendületén fordul meg. Ezuttal az egyik szárny erősítésére akartam felhívni az új év elején harcos testvéreim figyelmét. Isten legyen velünk!... Az Út, tőle telhetőleg igyekezni fog e teendők megvalósításához teljes erővel hozzájárulni.

M. S.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hálás köszönettel nyugtázzuk a mezőpaniti egyházközség által iratterjesztésünk céljaira beküldött 250 Leut.

Folyó évi január hó 15 éig a következő előfizetések folytak be: Benkő Ágnes Kolozsvár 100, Dávid Gyula ref. theologus Kolozsvár 205, Kádár Miklós theologus Kolozsvár 75, Lány István theologus Kolozsvár 75, Komlóssy Anna Sepsiszentgyörgy 75, Zsigmond Károly Szilágysomlyó 75, Szabó János Korodszentmárton 75, Danka József Fugyi 150, Bálint Albert Gyepes 300, Takács Ferenc Csikszereza 75. Havadtőy Sándor Kovászna 150, Molnár Pál Oroszfája 50, Csiky József Medgyes 75, Balázs András Derzse 75, Járay Márton Zágon 75, Jodál Rezső Szováta 75, Rátz István Csejd 115, Csog Samu Nyárszó 150, Kónya Pál Székelykocsárd 50, Komlóssy Anna Sepsiszentgyörgy 75, Toró Ákos Galac 150, Soó Sándor Vulkán 150, Ponyiczky László Vukova 75, Kovács Ákos Szamosujvárt 90, Varró Mózes Avasujváros 70, Bagoly Bertalan Bors 150, Erdélyi ref. egyh. ker. igazgatótanácsa Kolozsvárt 150, Bibó Béla Kiskapus 150, Rápó Mihály Dámos 75, Várady Albert Mezőpanit 150, Thamó László Tamásfalva 150, Bagoly Lajos 68, Dévay Lajos Stara-Moravica 160, Sulyok István Nagyvárad 100, Mégh. Árpád Egrespataka 70, Biró László Oltszakadék 100, Ajtai Géza Geges 100, Biró György Görgényszentimre 230, Péter Antal Balázsfalva 150, Kerestély János Kissolymos 80, Biró Lajos Marosdécse 150, Kiss Albert Bikfalva 150, Orosz Lajos Érkeserü 150, Eng Fülöp theologus Kolozsvár 75, Tar Mihály Abrudbánya 70, Molnár József M. Lapád 75, Arday Aladár Gyanta 150, Sófalvy Károly Retteg 100, Argay György Pürkerec 150, G. Kovács István Tordaszentlászló 100, Tóth Gábor Kisbábony 80, Szécsy Ferenc Felvincz 150, Református lelkészi hivatal Felsőtők 100, Muzsy István Zsobok 150, Mihályfalvy István M. Léta 150, Ady László Arad 75, Nagy András Nyárádszentbenedek 75, Daday István Kolozsvárt 100, Bakó Gyula Békés 150, Szabó Ferenc Feldoboly 300, Ref. egyházközség Hegyközcsatár 165, Balogh Gyula Szemlak 75, Kósa Béla Szamosardó 50, Lengyel József Abaujszina 175, Zöld Mihály Végvár 150, Kövér Árpád Tornalja 175, Kiss Mihály M. Csapó 150, Bucsi Endre Ördögkeresztur 190, Tárcy Géza Csomaköz 150, Szász János Marosujvár 150, Kósa Mihály Alsódetrethem 50, Farkas Jenő Udvarfalva 150, Údvarfalvi egyházközség 150, Koncz Ferenc M. Nagylak 150, Útő Mihály Székelyudvarhely 75, Adorján Lajos Póka 150, Papucs Dávid M. Fenes 150 és Kovács Albert Bonyha 75 Leu.

„AZ ÉN KICSINYEIM.“

3. szám.

„Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket!“
Márk 10:14.

Kedves gyermekeim!

Megint felkeresünk benneteket ezen az úton, s ezentúl felkeressük minden hónapban azt, akinek szüksége van reánk, hogy képekben, versekben, mesékben szóljunk hozzátok. Nekünk egy izenetünk van a számotokra, s ez az izenet a ti legjobb Barátotoktól jön, aki magához hívott mindnyájunkat, titeket is. Tudjátok-e ki ez? Jézus ez, a mi Megváltónk, akivel együtt járni s akinek engedelmeskedni öröm és gyönyörűség. Ezt akarjuk mi nektek elmondani, olvassátok örömmel és gondolkozatok azon, amit olvastatok.

Aranymondások.

(Itt közöljük a február havi vasárnapi iskolai tanításokhoz az aranymondásokat.)

I. 16. *Ábrahám hite.* És hitt az Úrnak és tulajdonítotték az őneki igazságnak (I. Móz. 15:6). „Boldogok, akik nem látnak és mégis hisznek“ (Ján. 20:29).

17. *Ábrahám kérése.* „Ha valaki vétkezik, van szószólónk az Atyánál, az igaz Jézus Krisztus“ (I. Ján. 2:1).

18. *Sodoma és Gomorra pusztulása.* „Ne tévelyegjétek, Isten nem csúfoltatik meg, mert amit vet az ember, azt aratja is“ (Gal. 6:7).

19. *Ábrahám vétké.* „Levetvén a hazugságot, szóljatok igazságot, kiki az ő felebarátjával“ (Ef. 4:25).

II. 16. *Az első tanítványok.* „Mi láttuk az Ő dicsőségét, mint az Atya Egyszülöttjének dicsőségét, ki teljes vala kegyellemmel és igazsággal“ (Ján. 1:14).

17. *A kánai menyegző.* „Érezzétek és lássátok meg, hogy jó az Úr! Boldog az az ember, aki Őbenne bíz“ (Zolt. 34:9).

18. *Nikodemus.* „Ha valaki ujjonnan nem születik, nem láthatja az Isten országát“ (Ján. 3:3).

19. *A samariai asszony.* „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterhelttetek és én megnyugoszlak titeket“ (Máté 11:28).

Mese az üveghegyről.

Hol volt hol nem volt, volt egyszer egy királyi vár. Aranyból voltak ott az asztalok, a háztetők ezüsből, az ablakok gyémántból kirakva. Abban a várban mindig világos nappal volt, sohase borúlt rá éjszaka és nem kellett ott félni semmitől. Mindenki tiszta fehér ruhában járt ott és az a fehér ruha sohasem piszkolódott be. A vár lakói mind szerették egymást és sohasem veszekedtek. A gyermekeket nagyon szerették, és sokszor rendeztek a gyermekek számára nagy vendégségeket.

Csak egy hibája volt annak az aranyvárnak, fönt épült egy üveghegyen. Magas volt az üveghegy, és egészen síma volt az oldala, úgyhogy arra felmászni nem lehetett.

A kis Marci lent a völgyben lakott egy kis szalmafüdeles kunyhóban. Sokszor állt ott vágyódó szemmel a ház előtt és nézett fel a magasba. Egyszer a szomszéd fiúval, Karcsival összefogtak, hogy ők felmennek az üveghegyre. Tarisznyájukba felpakoltak és elindultak. „Először járjuk körül a hegyet, hátha van út valahol felfelé” — mondta Marci. Mentek és egyszer eljutottak egy helyre, ahol nem látszott a hegy olyan meredeknek. Azon a helyen rengeteg sok gyermeket láttak, akik mind föl akartak mászni. Némelyik közülük már elég magasra jutott, de megint vissza csúszott. Marci és Karcsi is nekiláttak, de az út fárasztó volt nagyon.

Egyszer csak látják, hogy a várból egy hágcsó ereszkedik le, s azon egy aranyhaju gyermek jön eljűk, a kezét nyújtja nekik. „Jertek velem, én fölviszlek” — mondta, s egyik kezével a Marci, másikkal a Karcsi kezét fogta meg. De Karcsi úgy találta, hogy most már maga is tud tovább menni, eleresztette hát a királyfi kezét, s maga próbált kapaszkodni. Az lett a vége, hogy megsiklott és lecsúszott a hegy oldalán.

Marci azonban feljutott a várba. Ott szívesen fogadták, fehér ruhát adtak reá is, játszottak, lakomáztak a sok pompás édességből. Nagyon boldog volt ott. Egyszer útnak indították, s a jóságos házigazda így szól hozzá: „Menj vissza a többiekhez, s mondd meg, hogy aki ide fel akar jutni, ne erőlködjék hiába, hanem hívjon segítségül minket. *Mi mindenkit felhozunk, aki hív, de ide csak az jűthat fel, akit mi segítűnk*”. Marci visszament, s még hallotta, amint a fehérruhás gyermekek énekeltek. Az ének így hangzott: „*En vagyok az út, az igazság és az élet. Senkisem mehet az Atyához, hanem en általam!*”

Értitek-e ezt a mesét gyerekek? Jézus az a királyfi, aki lejött értűnk, ha az Ő kezét megfogjuk, eljutunk vele Isten közelébe. De csak Vele!

(Ella néni meséiből.)

Nem hagyjuk el a bibliát!

Nem hagyjuk el a bibliát
Isten szent Igéjét
Ez támasza az agognak
Es ifjűnak vezér;
Ez nap, mely fényes sugarát
Utunkra hinti el,
Ebből halljuk Jézus szavát
Ez Istenhez emel.

Nem hagyjuk el a bibliát
Sem baj — sem örömrűt
E kincset nem veszi tőlűnk
Senki, bármit ígér.
Akármit is tesz a világ
Ha áldoz, ha csábít,
Eltűrűnk minden szenvedést
Isten megszabadít.

Nem hagyjuk el a bibliát,
Terjesszűk mindenhol:
Mig Jézus éltető szavát
Hallják közel s távol,
Mig kegyelmének hatalmát
Érzi a nagy világ,
Mégfogadjuk, el nem hagyjuk.
Soha a bibliát!

A fészekrabló.

Látjátok ezt a kétségbeesett fiút. Az anyamadár épen azon érte, hogy a fészket ki akarta rabolni, mikor nem volt otthon. Nosza neki, a csőrével jól megtépásztá, a sapkáját leverte, a fülét, haját megcibálta, úgy hogy a haszontalan fiú ugyancsak sirva menekülne lefelé a fáról!

Tudom nem is mászik többet fészekért, még messzire elkerüli!

A madárnak is fáj, ha a kicsinyeit bántják, s Isten előtt még a veréb fiókák is számon vannak, Ő védelmezi őket, neki minden teremtménye drága.

Aki Istent szereti, szereli az Ő teremtményeit is!

A vasárnapi iskola kis kátéja.

1. *Mire való a vasárnapi iskola ?*

Hogy minél többet tudjunk Istenről s a bibliából és minél többet foglalkozzunk Jézussal, a mi Királyunkkal, aki minket magához hívott!

2. *Hát vasárnap is megyünk iskolába ?*

A vasárnapi iskola nem olyan iskola mint a többi; az a Jézus iskolája, benne Jézus tanít arra, hogyan kell neki engedelmeskedni és Őt szeretni.

3. *Honnan tudjuk meg, hogy egy gyermek vasárnapi iskolába jár ?*

Onnan, hogy jobban szereti Jézust, engedelmes, alázatos, szorgalmas, szüleit és testvéreit tiszteli és szereti. Aki ezt nem teszi, az még hiába jár vasárnapi iskolába!

4. *Mi a kötelessége a vasárnapi iskolásnak otthon ?*

Hogy a bibliát olvassa, az aranymondást és az éneket megtanulja, és főképp mindig imádságban kérje Isten, hogy tegye engedelmessé őt Isten iránt.

5. *Mi a kötelessége a vasárnapi iskolában ?*

Hogy mindig pontosan eljárjon, ott figyelmes legyen, hallgassa és szívébe vesse Isten Igéjét.

6. *Mi a kötelessége másokkal szemben ?*

Hogy barátait és barátnőit hívja a vasárnapi iskolába.

Talalós kérdések a bibliából.

(Ezekre a kérdésekre a feleletet megtalálhatjátok a biblia jelzett helyein.)

1. Hogy hívták a Mózes szüleit és bátyját? (IV. Mózes 26 : 59).

2. Hogy hívták azt a fiut, aki anyjával együtt a pusztában bujdosott, ott a szomjuság miatt elveszett volna, ha Isten rajta nem segít? (I. Mózes 21 : 14—19.).

3. Melyik város volt az, ahol Jézust legellenségesebben fogadták, pedig legszívesebben kellett volna fogadniok? (Lukács 4 : 14—39.)